БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

137 (8357) | 1957 оной июниин 12, среда | Сэн 20 мүнгэн

АДУУҺА МАЛАЙНГАА ТОО ТОЛГОЙЕ, АШАГ ШЭМЫЕ УЛАМ АРЬБАДХАН, мал ажалай продуктын хүн бүхэндэ хүртэсын талаар Америкые ойрын жэлнүүдтэ хүсэхэбди!

★ ★

МАЛ ТАРГАЛУУЛХА, ШАХАХА ЭГЭЭН ЗОХИД ҮЕ

Манай Эхэ ороной экономико жэлһээ жэлдэ урган хүгжэжэ байна. Промышленность, барилга хүтэлбэрилхэ хэрэгтэ мүнөө үедэ хэгдэжэ байһан хубилалта социалистическэ промышленностиин хүсэ шадалые бури ехээр дэбжээхэ байна. Хүдөө ажахые хүсэтэ ехээр хүгжөөн дэбжээхэ зорилгонуудай амжалтатайгаар шиидхэгдэжэ байһанай ашаар хүдөө ажахыһаа ашаг шэмэ урдынхиһаа һураггүй ехээр абтадаг болоо.

Теэд, Коммунистическэ партяар хүмүүжүүлэгдэһэн советскэ хүнүүд туйлаһандаа һанаагаа амараад һуужа һураагүй юм. Коммунизмын материально-техническэ база байгуулжа байгаа манай арад түрэл парти ба правительствынгаа сэсэн мэргэн ударидалга доро ажаллажа, саашадаа бури ехэ амжалта туйлахын түлөө оролдоно. Эгээл тиимын тула партимнай мүнөө үедэ һү, мяха, тоһоной хүн бүхэндэ хүртэсын талаар Америкын Холбоото Штадуудые ойрын жэлнүүдтэ хүсэхэ, мүн хонидойнгоо тоо толгойе хоёр дахин олошоруулха, нооһо хайшалалгые хоёр дахин ехэ болгохо гэһэн зорилго табяад байнал.

СССР-эй Баруун-Хойто зүгэй областьнуудай ба автономно республикануудай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй зүблөөн дээрэ үгэ хэлэхэдээ КПСС-эй Центральна Комитедэй Нэгэдэхи секретарь нүхэр Н. С. Хрущев адуу мал олоор таргалуулжа, мяха ехээр абадаг болохо хэрэгэй тусгаар ехэ, гүрэн түрын удхашанартай байһыень тэмдэглэһэн байгаа. Тиихэ зуураа нүхэр Н. С. Хрущев мал таргалуулжа, мяха ехээр абаха хэрэгэй гээгдэжэ ябаһан шалтагаануудые уудалан харуулһан, энэ гээгдэлые усадхаха харгы замуудые заажа үгэһэн юм.

Н. С. Хрущев болбол мяха ехээр абаха зорилгые шиидхэхэдээ гол түлэб гахай олоор үсхэхэ хэрэгтэй гэжэ хэлэһэн байна. Теэд жэл үнгэрөөд байхадань гахайн мяханһаа ондоо мяхан магазинда хомор байна гэжэ хүн зондоо зэмэлүүлхэгүйн тула үдхэгдэхэгүй хашараг буруунуудаа мүнөө үедэ илгажа табяад шахаха хэрэгтэй гээ һэн. Тиибэлнай үхэрэйшье мяха хүсэд хүрэхөөр бии болохо, мүн шубуунай мяхатай байхын тула ороной олон нютагуудта, тэрэ тоодо Сибирьтэшье шубуу, илангаяа уһанай шубуу олоор үсхэхэ хэрэгтэй гэжэ хэлээ һэн. Бэлшээри һайнтай газарта (тиимэ газарнуудай нэгэниинь манай Бурят-Монгол байһаниинь лабтай) мяханда үүсэлгэдэхэ мал үсхэхэ хэрэгтэй гэһэн байгаа. Мүн туулай үсхэхэ шухала байһан тухай хэлэгдээ һэн. Н. С. Хрущев болбол хүдөө ажахыһаа ашаг шэмэ, тусгаарлабал мяха ехээр абахын тула хүтэлбэрилхы партийна, советскэ, хүдөө ажахын органууд эмхидхэлэйнгээ хүдэлмэриие һайжаруулха, хүтэлбэрилхы тушаалтай хүдэлмэрилэгшэд хүдөө ажахын экономикые тодорхой ба гүнзэгыгөөр шудалха ёһотой гэжэ зааһан байгаа.

Хэрбээ нүхэр Н. С. Хрущевой зааһанай ёһоор бидэнэр дууһан хээд байгаа һаамнай гахайншье, үхэрэйшье, хонинойшье, шубуунайшье, туулайншье мяха дутамаггүй магазинуудтамнай наймаалагдажа байдаг болохо һэн.

Манай Бурят-Монгол республикын эрхэ байдалда адуу үсхэбэрилгэ тусгаар удхашанартай байна. Морёор гэр зуурын элдэб хүдэлмэри хэхэһээ гадна, бурят зон үни заяанһаа хойшо адуунай мяхые ехээр амтархажа эдидэг байһаниинь хэндэшье мэдээжэ. Гэхэтэй хамта, һаяын жэлнүүдтэ олон аймагуудтамнай адуу үсхэбэрилгэдэ анхаралаа табихые оройдоо болишоо. Ямаанай мяха баһал һайн мяхан ха юм. Теэд ямаа үсхэбэрилгэ мүн лэ дорой муу байдалда оронхой.

Мүнөө һү, мяха, тоһоной хүн бүхэндэ хүртэсын талаар Америкын Холбоото Штадуудые хүсэхэ зорилгын табигдаад байхада хамаг бүхы хүсэеэ элсүүлхэ, хамаг арга боломжоёо бэдэрхэ уялгатай байгаа гэжэ һанагдабашье, партиин олонхи айкомууд ба аймгүйсэдкомууд, МТС, колхоз ба совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд илангаяа мал таргалуулха, мяха ехээр абаха хэрэгтэ анхаралаа тон багаар табина. Эгээл тэрээн дээрэһээ боложо, Заиграйн аймагта мал таргалуулха, илангаяа гахай шахаха хүдэлмэри тон хангалтагүйгөөр ябуулагдана. Энэ аймагта мүн үхэр, хони бэлшээжэ таргалуулха, шубуу үсхэхэ хүдэлмэри хангалтагүй байдалтай. Үнгэржэ ерэхэдээ Заиграйн аймагта малаа иишэ тиишэнь үрижэ байһан баримтанууд бии.

Мал бэлшээн таргалуулха хүдэлмэри Ториин, Яруунын Закаменай, Ахын ба бусад хэдэ хэдэн аймагуудта тон хангалтагүйгөөр ябуулагдана. Жэшээлхэдэ, Закаменай ба Ахын аймагуудай колхозууд үхэр олоор бэлшээн таргалуулжа, гүрэндэ тушааха тон ехэ арга боломжотой байбашье, тэрэнээ хэрэглэнэгүй.

Гахай үсхэбэрилгэдэ хаа хаанагүй тусхай анхаралаа хандуулха хэрэгтэй. Зарим, илангаяа бурят нютагуудаар, гахай үсхэхэ «дадалгүйдөө» дашуураад, хонёо тон олоор мяханда тушаадаг ушар бии. Теэд, мүнөө хонидойнгоо тоо толгойе хоёр дахин олошоруулха, нооһо абалгые хоёр дахин ехэ болгохо зорилго табигдаад байхада хонидтоо иимээр хандаха ябадалые эрид хорихо, хонидой орондо гахай олоор шахаха, мяханда тушааха хэрэгтэй.

Гахай, үхэр, эрье хонидые, шубуу, туулай үсхэхынгөө хажуугаар ямаа үсхэхэ хэрэгтэй. Мүн мяханда үүсэлгэдэхээр бэлшээриин адуу үсхэбэл зохино.

Хэрбээ тарган мяха ехээр абажа, гүрэндөө ехээр тушааха, худалдаха гээ һаа бидэнэр малай үрилтэ, хоролтые усадхаха ёһотойбди. Мүн малай бэлшээрие һайнаар, үдэр һүнигүй, эмхидхэхэ уялгатайбди.

Эгээл гол зорилго юуб гэхэдэ, мал бэлшээжэ, шахажа таргалуулха ажалда эрхим хүнүүдээ табиха, тэдээндэ ажалай ба ажаһуудалай зохид һайн эрхэ байдал байгуулха, тэдээнэй дунда социалистическэ мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ шухала. Гадна, партийна, советскэ, хүдөө ажахын органууд мяханай түлөө тэмсэлые өөһэдынгөө шанга хиналта доро абаха уялгатай.

Табанжэлэй эсэстэ 35 мянган хонитой болохобди

Мүнөө манай колхоз ехэнхи олзо доходоо хонин ажалһаа оруулна. 1956 ондо колхозой оруулһан бүхы 2.275 мянга гаран түхэригэй 1.591 мянга гаран түхэригынь хонин ажалһаа оруулагдаа.

1957 ондо хонин һүрэгэймнай тоо 22 мянган толгой болохо байна. Энэ тоое 1953 онтой сасуулхада 60 процент, 1956 онтой сасуулхада 32 процентээр олошоруулагдаха болоно.

Парти, правительствын Бэшэг толилогдоод байхада, колхозой табанжэлэй түсэбые наринаар хаража үзэхэ ушартай болонобди. Тиигэжэ 1960 оной январиин 1-дэ колхозоймнай хонин һүрэг 35 мянган толгой хүргэгдэхэ хэбэртэй болоно. 1960 он болотор колхозой хонин һүрэг булта нарин, нарибтар нооһотой болгогдохо юм. Энэ зорилго бэелүүлхын тулада колхоз жэл бүхэндэ үүлтэртэ хонидые, хусануудые олоор худалдажа абана. Тэрээнһээ гадна, хонидые искусственнаар үрэжүүлхэ хүдэлмэри үргэнөөр ябуулагдана. Хонин һүрэгэйнгөө үүлтэрые һайжаруулха хүдэлмэри ябуулнабди. Мүн өөһэдтөө үсхэбэрилэгдэһэн һайн хусануудта хонидоо табиха аргатай болоообди. Тиигэжэ энэ жэлдэ нэгэ фермынгээ хонидто өөһэдынгөө хусануудые табихабди.

Хонидой түл абаха эгээн таарамжатай үень ноябрь—декабрь һаранууд болоно гэжэ колхозой хонишод тоолоно. Юуб гэхэдэ, зунай һарануудта ороондо ороһон хонидой хурьгад эхэ дотороо түргөөр томо болодог гээшэ. Түрэхэ болоһон хонид июль, август, сентябрь һарануудта зүлгэ ногоотой һайн бэлшээринүүдтэ адуулагдаха юм. Тиигээд намартаа тарянай узуур дээрэ бэлшэхэдээ адуу мал атар тарган болодог. Тарган хонидһоо гараһан хурьгад хэзээдэшье өөдэргэн, элүүр бэетэй байха болоно. Һайн бэлшээридэ ябаһан хонид һүтэй байдаг. Тиимэһээ хурьгадаа садхаасатай байханъ хэлсээнгүй. Тэрэшэлэн ноябрь—декабрь һарануудта гараһан хурьгад манай эндэхи шэмэрүүн хүйтэн үбэлые тэсэмгэйгээр дабана. Хурьгад үбэлэй түлэб хүйтэндэ гаража гэнтэ сошордохогүй, харин уларилай нэгэ бага зөөлэн байхада гаража, хүйтэнтэй дадалдаһаар үбэлые һайнаар үнгэргэнэ.

Ноябрь—декабрь һарануудта гараһан хурьгад удаадахи жэлэйнгээ июнь һара хүрэтэр 24—30 килограмм хүрэтэр татадаг боложо, нооһондо нэмэри болоно. Намарай хурьганһаа дунда зэргээр килограмм хүрэтэр нооһон абтана. Мүнөө колхоздо тэдэ һарануудта абтаһан 1000 шахуу хурьгад һайнаар түлжүүлэгдэжэ байха юм.

Намар оройн, үбэл эртын хурьгадые абаха бэлэдхэл энэ үедэ ябуулагдажа байна. Ороондо оруулагдаха хонид илгагдажа, хусанууд бэлэдхэгдэжэ байнхай. Хонидые ороондо оруулха үедэ колхоздо искусственна үрэжүүлгын 3 пункт ажаллаха. Тиигэжэ 1957 оной эсэс хүрэтэр 100 толгой эхэ хонин бүриһөө 92 хурьганһаа үсөөн бэшые абаха байнабди.

Хонидой тоо толгойн олошоруулагдахатай, тэрэнэй үүлтэрэй һайжаруулагдахатай хамта нооһо жэл ерэхэ тудам ехээр абтадаг болоно. Байгша ондо колхознай хамта дээрээ 54 тонно нооһо абаха юм. Тэрэмнай 1956 онойхидо орходоо 176 центнерээр ехэ болоно гээшэ. Энэ хадаа эдлүүриин газарай 100 гектар бүхэндэ 290 килограмм тухай хүртэхэ юм. Тиигэжэ хонин бүхэнһөө дунда зэргээр 3,3 килограмм нооһо абахамнай.

Табанжэлэй эсэс хүрэтэр хониной нооһо 1,5 дахин ехээр гэхэ гү, али 1350 центнер абаха болонобди. Тиихэдэ хонин бүриһөө хайшалагдаха нооһон 4 килограмм 500 грамм болохо. Эдлүүриин газарай 100 гектарта 730 килограмм хүртэхэ болоно.

Хонидоо үбһэ тэжээлээр хүсэд хангаха тухай асуудалда партиин ЦК, СССР-эй Министрнүүдэй Совет бэшэг дотороо тусгаар анхарал хандуулна. Хонидоо тэжээлээр хүсэд хангахын тулада колхознай хонин бүхэндэ 1 центнерһээ доошо бэшэ силос, 70 килограмм концентрат, 150 килограмм бүдүүн тэжээл энэ жэлдэ бэлдэхээр хараална. Энээниие бодото дээрэнь бэелүүлхын тулада мүнөө жэл колхознай 560 гектарта кукуруза, 1000 гектарта зелёнко тарихань. Кукуруза тариха хүдэлмэри энэ үедэ түлэб дундаа ябуулагдажа байна.

Гадна, сабшалангай газар отара бүхэндэ даалгагдажа үгтөө. Хонишодой бригаданууд тэдэ газараа бог буртагһаань сэбэрлэжэ, утэгжүүлжэ байнхай.

Урдань ургаса багаар үгэдэг байһан газарые ашаглаха талаар горьтой хүдэлмэри хэгдэнэ. 1957—1958 онуудай туршада 1300 гектар тиимэ газар элдүүрилхэ, һөөг бургааһанһаань сэбэрлэхэ байнабди. Тиигэжэ тэрэ газар дээрэһээ үшөө 40 мянган центнер кукуруза, 22 мянган центнер зелёнко ойрын жэлнүүдтэ абтадаг болохо юм.

Хонидой тоо толгойн олошорходо, тэдэниие байлгаха хашаа хорой олоор хэрэгтэй болохо. Эхэ хонидоймнай олонхи отаранууд типовой һайн байрануудаар хангагданхай. Ерэхэ жэлдэ эхэ хонидой бүхы отаранууд уужам, һаруул, дулаан байрануудаар хүсэд хангагдаха юм.

Энэ жэлдэ колхоз мянган толгой хонидой багтаамжатай 3 байра барихань. Мүн хонишодой байха 5 гэр, 2 бани, культбаза отаранууд дээрэ баригдаха байна. Барилгашадай 8 звено мүнөө бии болгогдонхой. Тэдэ звенонуудта хамта 40 шахуу хүн хүдэлнэ. Бидэ, колхознигуудай һайнаар ажаллаад байбалнай парти, правительствын табиһан айхабтар ехэ зорилго бэелхэ юм. Энээниие дүүргэхын тулада хамаг хүсэеэ элсүүлхэ, хэшээл оролдолгоёо гаргахабди гэжэ хонишодойнгоо үмэнэһөө бата найдабаритайгаар хэлэхэ байнаб.

М. Кавелин, Зэдын аймагай Молотовой нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ.

Сэлэнгын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой түрүү һаалишан Дарима Бадмаева үнгэрэгшэ 8 һарын туршада үнеэн бүриһөө 1600-гаад литр һү һааба.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Дарима Очировна Бадмаева. **А. Мантаевай** фото.

★ ★

Түрүү һаалишадай мүрысөөн

Нарһата нуурай баруун хойто эрьедэ Маленковой нэрэмжэтэ колхозой малай фермэ оршодог. Энэ фермэдэ колхозой түрүү һаалишад Дэжэт-Ханда Доржиева Цырен Доржиева хоёр хоорондоо социалистическэ мүрысөөндэ ороод, абаһан уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхын түлөө оролдон ажаллажа байнхай.

Мүнөө залуу һаалишан Дэжэт-Ханда ажахын жэлэй үнгэрэгшэ һарануудта үнеэн бүриһөө 1251 литр һү һаагаа. Тиигээд намар болотор 2200 литр түхай болгохоор хараална.

Мүн тэрээнтэй мүрысэһэн Цырен Доржиева үнеэн бүриһөө 1157 литр һү һааба.

Зүгөөр Цырен басаган Дэжэд-Хандадаа гарташоод ябаха дурагүй, зохид лэ үеын болоо һаа ахижа гараха зорилготой. Һаалишан Доржиева нүгөөдэдөөл адли намар болотор хоёр мянгаад литр хүргэхэ һанаатай.

Эдэ басагад яахадаа иимэ горьтой амжалта туйлааб гэхэдэ, иимэ. Тэдэнэй харууһалдаг үнеэд тобир тарганаар ондо ородог. Үбһэ тэжээлээр, силосэй болон кукурузын концентрадаар үнеэдынь элбэгээр хангагдадаг. Тусгаар тогтоогдоһон нормоор, нэгэ сагта тэжээл хоолынь үнеэдтэ үгтэдэг.

Харин мүнөө колхозой һаалишад үнеэн бүриһөө хоёр мянгаад шахуу литр һү һаахаар шиидэнхэй ажаллажа байна.

М. Шойдоков.

Үнеэн бүриһөө 4000 литр һү һаахаб

Ажахын жэлэй долоо һарын туршада үнеэн бүриһөө 2462 литр һү һаагааб. Түрүүшээр 3200 литр һү һааха уялга абаа һэмби. Теэд орон доторнай абтадаг мяха, тоһо, һүнэй хүн бүхэндэ хүртэсын талаар Америкын Холбоото Штадуудые ойрын жэлнүүдтэ хүсэхэ тухай нүхэр Н. С. Хрущевой хэлэһэнтэй танилсахадаа, бүхы арга боломжонуудаа тооложо үзөөд, үнеэн бүриһөө 4 мянган литр һү һааха уялга абанхайб. Энэ абаһан уялгаяа дүүргэхын тулада бүхы шадалаараа ажаллахаб.

Бимба Цыбденов, Сэлэнгын аймагай Маленковой нэрэмжэтэ колхозой һаалишан.

Н. А. Булганин Н. С. Хрущев хоёр Финляндиин нютагуудаар ябажа эхилбэ

ЛАХТИ, июниин 10. (**ТАСС-эй тусхай корр.**). СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. А. Булганин СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүн Н. С. Хрущев хоёр сугтаа ябалсаһан нүхэдтэеэ хамта Финляндиин элдэб нютагуудаар ябажа эхилбэ.

Финляндиин сеймэй түрүүлэгшэ К. А. Фагерхольм, премьер-министр В. И. Сукселайнен, Гадаадын хэрэгүүдэй министр И. Виролайнен болон тусхай тушаалта бусад хүнүүд тэдээнтэй хамта ябалсана.

Июниин 10-най үглөөнэй 10 часта советскэ айлшадай Хельсинкидэ байһан байраһаа олон машинанууд һубарин гаража, Лахти город тээшэ шэглэн ябаба.

Советскэ айлшад Лахти городой ойро байдаг Юлиталын угай имениидэ буугаа. Тус имени Лухтикюля гэжэ деревнидэ байрланхай. Туомас Пеур гэдэг мүнөө энэнэй эзэниинь юм.

Кукуруза тарилгада эзэн ёһоор хандаха хэрэгтэй

Мухаршэбэрэй аймагай Ворошиловай нэрэмжэтэ колхоздо кукуруза гараар тариха хүдэлмэри унжагайрна.

Нёдондонойхидо орходоо Суулгын МТС-эй Ворошиловай нэрэмжэтэ колхоз кукурузын тарилгада һайнаар бэлдэһэн байна. Мүнөө жэлдэ таригдаха 320 гектар кукурузын хори гаран гектарынь уһалагдадаг газар юм. Мүн горьтойхон газарынь колхозой эрдэмтэ Т. С. Мальцевай аргаар (30—40 см. гүнзэгытэйгөөр) элдүүрилэгдээ.

Гэбэшье, кукуруза тарилгаар ехэ дутагдалнууд бии. Илангаяа кукуруза гараар тариха хүдэлмэри муушагаар эмхидхэгдээ.

Ажалай бүтээсэ бага, эмхидхэл һула

Ворошиловай нэрэмжэтэ колхоз хамта 75 гектар кукуруза гараар квадратно-гнездовой аргаар тариха юм. Тэрэнэй нилээд олон гектар дээрэнь Суулгын МТС-эй, Суулгын сельсоведэй хүдэлмэрилэгшэд аймагай бусад организацинууд болон һургуулиинхид тарилга хэжэ байна.

Суулгын МТС-эй хүдэлмэрилэгшэд 15 гектарта июниин нэгэнһээ гараар тарилга хэжэ эхилээ. Участогууд дээрэнь квадрадууд гаргагдаа. Шэбхэ, хохир, минеральна утэгжүүлгэ зөөгдэнхэй. Звенонуудай хүдэлмэриие һаадгүйгөөр ябуулха, уһа зөөхэ хүнүүдые оложо табиха ёһотой байгаа. Түрүүшын хоёр үдэр 4—4 хүнһөө бүридэжэ ажаллаба. Тиигээд гурбадахи үдэртөө дүрбэн хүниинь ажалда гараагүй. Иигэжэ нэгэ звеногойхид хорошобо. Звено бүхэндэ уһа зөөхэ хүн олдоогүй дээрэһээ ажалынь ехээр һаатана. Иигэжэ дүрбэн үдэрэй туршада миил хоёр гектар хүрэхэгүй кукуруза гараар таригдаһан байха юм.

Хэрбээ ажалаа иимэ һулаар эмхидхэхэ болоо һаа, тэндэ ажаллагшад июниин 15 болоторшье кукуруза тарижа дүүргэхэгүй. Мүн Суулгын сельсоведэйхид 5 гектарта гараар тарилга хэжэ байнхай. Тэндэ 3 звено хүдэлнэ.

— Үдэрэймнай нормо дүүргэгдэнэгүй. Оройдоол нэгэ морёор уһа зөөнэбди. Уһа асартарнь хорёод минутаар ажал хэнгүй һууха баатай бологдоно,—гэжэ звеногой гэшүүд хэлэнэ.

Тарилгашадые уһаар хангаха тэргэ мори үгэхэ тухай колхозой правлени оролдолго гарганагүй. Зоноо ажалда бултыень хабаадуулха, бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллажа, кукурузаяа богони болзор соо тарижа дүүргэхын тулада Суулгын сельсоведэйхид оролдолго гаргаха ёһотой.

Кукуруза тарилгада колхознигууд юундэ хабаадалсанагүйб

Иигэжэ колхозой правлениһээ асуухаар байна. Юундэб гэхэдэ, колхозой 1-дэхи, 2-дохи комплексно бригадада хамтадаа 50 гектар кукуруза таригдаха байгаа. Теэд июниин 3 болотор нэгэшье хүн кукуруза тарихаяа полидо гараагүй.

— Бригадынхидтнай юундэ хабаададаггүй юм?— гэжэ хоёрдохи комплексно бригадын бригадир нүхэр Цырендоржиевһаа асуухада:— мал ажалаа хаяад, кукуруза тарихаяа гараха аалди, аргамнай үгы. Суглуулаашье хада 10 гаран хүнһөө дээшэ олдохогүй, — гээд тэрэ убайгүйгөөр харюусажархина.

Нэгэдэхи комплексно бригадыншье гэшүүд кукуруза тарилгада хабаадалсанагүй. Энээн тушаа колхозой правлени (түрүүлэгшэнь Л. Цыренов), парторганизаци секретаринь нүхэр Д. Дашиев) ямаршье хэмжээ абанагүй.

Агротехникэ наринаар сахиха

Кукурузые богони болзор соо, агротехникын заабаринуудай ёһоор тариха хэрэгтэй. Илангаяа квадратно-гнездовой аргаар, гараар таригдажа байһан участогуудта маркировко һайнаар хэхэ, али тала руунь квадрадуудые зүбөөр гаргаха шухала. Тиигээ һаа, ряд хоорондын элдүүрилгэ хэхэдэ таарамжатай, ургасань һайнаар харууһалагдаха байна. Балта гэжэ нютагта кукуруза гараар тарижа байнхай. Тэндэхи хори гаран гектар газарта культиватораар маркировко хэгдэһэн байгаа. Теэд, участогай хахадынь һалхинда үлеэлгэжэ, нэгэ тала руугаа квадрадуудынь мэдэгдэхээ болишоо. Тэндэ дахин квадрат хэжэ тарихын орондо нүхэд Д. Дягтерев, М. Рыжаков гэгшэдэй звенонууд тэрэ зандань тариһан байба. Энээниие колхозой, МТС-эй мэргэжэлтэд анхаралдаа абанагүй.

Кукурузын үрэһэ хүрэнгэ томо жэжээрээ илгагдаадүй, нара һалхинда шарагданагүй. Мүн нэгэ адли гүнзэгыдэ һуулгагданагүй. Хонхорхой бүхэндэ 5—6 монсогор үрэһэ хэхын орондо арбаадые хээд, тарина. Үрэһэ хүрэнгэнь бүхы таригдаха талмайда хүрэхөөр тухайлжа абтаһан байгаал ёһотой. Тиимэһээ, үлүү ехээр үрэһэеэ гаргашалжа болохогүй гэжэ һанагдана.

Хүршэ колхозһоо жэшээ абаха

Зэргэлээд байдаг Кировэй нэрэмжэтэ колхоз Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозһоо хүн зоноор үсөөн юм. Тиигэбэшье, энэ жэлдэ 200 гектарта, тэрэнэйнгээ 50 гектартань гараар квадратно-гнездовой аргаар тарилга хээ. Ажалынь һайнаар эмхидхэгдэнэ. Колхозойхид кукуруза тариха хэрэгтэ олоороо хабаадалсана. Ондоо тээһээ ерэһэн хүнүүдэй туһалалсаашьегүй һаа, колхознигууд үдэртөө 7-һоо доошо бэшэ гектарта кукуруза гараар тарижа байна.

Ажалайнь бүтээсэ улам дээшэлүүлхын тула бүхы зоноо звенонууд (дүрбэ дүрбэн хүнһөө бүридэһэн) болгожо хубаарилаад, тус тустань 32 сото талмай даалгана. Звено бүридэ уһа зөөгшэд томилогдонхой. Звенонууд бултадаа нормоёо үлүүлэн дүүргэдэг, тэдэнэй хэһэн ажалые колхозой агроном шалгадаг.

Иимээр ажалаа эмхидхэжэ, бүхы колхознигуудаа кукуруза тарилгада хабаадуулха арга бии. Энэ шухала хэрэгтээ харюусалгатайгаар хандаха, оролдохол хэрэгтэй.

Т. Гармаев, манай корр.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

Һаалишадай дунда ойлгууламжын хүдэлмэри яажа ябуулагданаб

Д. РИНЧИНО, КПСС-эй Закаменай айкомой секретарь

Адууһа малаа үшөө һайнаар харууһалжа, ашаг шэмэ бүри ехээр абадаг болохо, тиигэһэнэй үндэһөөр орон дотор абтадаг мяха, тоһо, һүнэй хүн бүхэндэ хүртэсын талаар Америкын Холбоото Штадуудые ойрын хэдэн жэлэй туршада хүсэхэ гэһэн зорилгоёо амжалтатайгаар бэелүүлхын тула малшадай дунда ойлгууламжын, культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэри улам үргэнөөр ябуулха шухала. Тиигэжэ бүхы малшадай, колхознигуудай ажалай болон политическэ эдэбхи хэшээлые бадаруулха хэрэгтэй болоно.

«Шэнэдхэн хубилгаха хүдэлмэри бүри гүнзэгыгөөр ябуулхые хүсөөл хадаа тэрэниие бэелүүлгын шухала байһанда хүнүүдэй һонирхол бүри ехээр үүдхэхэ, тэрэ хубилалтын тон хэрэгтэй байһанда хэдэн миллион хүнүүдые этигүүлхэ, тэрээндэ ушар ёһо мэдэнгеэр хандажа һургаха хэрэгтэй» гэжэ В. И. Ленин зааһан юм. (Зохёолнууд, том 31, нюур 467).

Коммунистическэ партиин, Совет гүрэнэй эхи табигша В. И. Ленинэй энэ сэсэн заабариие хүтэлбэри болгон, Закаменай аймагай партийна организаци колхознигуудай дунда ябуулагдадаг политическэ, хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие һайжаруулхын тула һүүлэй үедэ хэдэ хэдэн хэмжээ абажа байнхай. Колхозуудай партийна эхин организацинуудта 211 агитатор хүдэлнэ. Тэдэнэй 136-ниинь мал ажал дээрэ байдаг. Суртал дэлгэрүүлхэ хэрэгтэ 160 лекторнүүд, элидхэлшэд хабаадалсана.

Манай партийно-политическэ хүдэлмэриин гол шухала юумэниинь ойлгууламжын хүдэлмэри болодог гэжэ һайн мэдэрнэбди. Тиимэһээ, аймагай урда табигдаад байһан ажахын, политическэ ехэ зорилгонуудай ямар шухала удхашанартай байһые ажалшадта тайлбарилан ойлгуулха гэжэ партиин айком, партийна эхин организацинууд оролдоно. Ажалшадай улам бүри ургажа байгаа эрилтэнүүдые хангахын тулада, ойлгууламжын хүдэлмэреэ этигэмээр, удха һайнтайгаар ябуулхын тулада, энэ хүндэтэй ба харюусалгатай хэрэгтэ түрүү, бэлэдхэлтэй хүнүүдые олоор хабаадуулһан байнабди. Тэдэнэй дунда колхозой түрүүшүүл, аймагай эрхим һаалишад — Гарма Лыгденова, Мидак Соктоева, олон малшад, хонишод, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд — нүхэд Попова, Быченко, Утёсов, Мухинов, аймагай хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд бии.

Хүдөө ажахын, ниитэ-политическэ, медицинскэ, байгаалиие шэнжэлхэ секцинүүдтэй, политическэ ба научна эрдэм дэлгэрүүлдэг обществын 8 бүлэг хүдөө тосхонуудта эмхидхэгдэнхэй.

Энэ оной январиин нэгэнһээ хойшо хүдөө ажахын, ниитэ-политическэ ба бусад асуудалнуудаар 177 лекци, элидхэл уншагдаа. Тэдэнэй 120 гараниинь түрэлхи бурят хэлэн дээрэ уншагдаһан байха юм. Лектор нүхэд Б. Ш. Доржиев, Д. Д. Дармаев (Хужар), Л. Ж. Чимитов, Ц. С. Очирова (Цагаан Морин), Д. С. Ямбаева, М. Ш. Дампилов, С. Х. Санжитов (Санага), Б. Х. Антохонов, Д. М. Мухинов ба бусад хэдэн лекторнүүд бурят хэлэн дээрээ ойлгосотой һайнаар лекци уншадаг.

Түрүү малшадай өөһэдынгөө дүй дүршэл тухай, тэдэ малшадта мэргэжэлтэдэй хөөрэжэ үгэхэдэнь ехэхэн туһа болодог байна. Жэшээлхэдэ, Ждановай нэрэмжэтэ колхозой зоотехник нүхэр Утёсов түрүү һаалишан Г. Т. Лыгденовагай һү ехээр һаадаг дүршэл тухайдаа элидхэл бэлдэхэдэнь туһалаа. Һаалишадай, мал адуулагшадай суглаануудта нүхэр Лыгденова өөрынгөө дүршэл тухай оло дахин элидхэһэн байха.

Колхозой түрүүлэгшэнэрэй, партийна эхин организацинуудай, колхозуудай фермэ болон гүүртэнүүдые даагшанарай семинар дээрэ Сталинай нэрэмжэтэ колхозой зоотехник нүхэр Попова һү ехээр һаадаг, мяха ехээр абадаг болохо арга тухай һонирхолтой лекци уншаһан байна. Сталинай нэрэмжэтэ колхозой байдалые хараада абажа, манай аймагай эрхэ байдалда үнеэн бүриһөө 1800—2000 килограмм һү һааха арга бии гэжэ харуулаа һэн.

Энэ жэлдэ Сталинай нэрэмжэтэ колхозойхид зоотехник Поповагай туһаламжаар үнеэдээ бултыень шахуу хайдагаар һаадаг болоо. Ажахын үнгэрһэн 8 һара соо энэ колхоз нёдондо бүхэли жэл соо һааһанай зэргэ һү һаагаа. Эндэ 800 литр һү үнеэн бүриһөө һааһан һаалишад олон.

Агитаторнуудта туһаламжа үзүүлхэ зорилгоор колхозуудай партийна организацинууд агитаторнуудай семинар һарадаа хоёр дахин зарладаг юм. Ямар асуудалаар хөөрэлдөө үнгэргэхэ тухай тиимэ семинар дээрэ заабари үгтэдэг, элидхэл, лекци хэгдэдэг, агитаторнууд өөһэдынгөө дүршэл тухай хөөрэлдэдэг байна.

«Победа» колхозой агитаторнууд һайнаар хүдэлнэ. Эндэ 11 агитатор бии юм. Тэдэнэй олонхинь мал ажалда хүдэлнэ. Агитатор Балуев, Быченко, Соктоев гэгшэд һаалишадай, малшадай, тугалшадай, мал ажалда хүдэлдэг бусад хүнүүдэй дунда ойлгууламжын хүдэлмэри һайнаар ябуулдаг юм. Тэрэнэйнь ашаар малшад амжалта туйлана. Тэдэнэй ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулдаг гүүртэнүүдтэхи һаалишад үнеэн бүриһөө 800 литр һү һаагаа, мал адуулагшадынь 4 центнерһээ бага бэшэ шэгнүүртэй мал гүрэндэ тушаагаа.

Сталинай нэрэмжэтэ колхоздо хүдэлдэг агитатор, коммунист Дашанима Норбоевой хүдэлмэри тухай тогтожо хэлэмээр. Колхозой парторганизаци һү һаалгаар гээгдэжэ байһан гүүртые нүхэр Норбоевто даалгаад, өөрыень агитатораар томилоо һэн. Гүүртэ даажа абаһанайнгаа удаа коммунист Норбоев малшадай дунда ойлгууламжын хүдэлмэри оролдосотойгоор ябуулаа. Һаалишадта зорилгыень һайса ойлгуулһанай ашаар, үнгэрһэн жэлдэ үнеэн бүриһөө 977 литр гэхэ гү, али урда жэлэйхиһээ 3 дахин ехэ һү һааһан байна. Мүнөө Норбоевой гүүртынхид үнеэн бүриһөө 1200 литр һү һааха уялга абаад, тэрэнээ амжалтатайгаар дүүргэжэ байнхай.

Ханын һонин бүхы колхозуудта, «Дайшалхы хуудаһан» бүхы фермэ, гүүртэнүүдтэ саг сагтаа гаража байдаг. Сталинай, Ждановай нэрэмжэтэ колхозуудта олон тиражтай газетэнүүд гарадаг болоо. Зүгөөр, харуулан ойлгуулха агитаци зарим колхозуудта үшөөл һулаар эмхидхэгдэнэ. Энэ дутагдалаа усадхахын тула КПСС-эй айком хэмжээ абажа байна. Малай зунай байрада гараад байһан мүнөө үедэ зуһалангуудай культбаза улаан булангуудые лозунг, плакадуудаар шэмэглэхэ, кино харуулха, лекци, элидхэл хэдэг болохо хэмжээнүүд мүн лэ абтажа байнхай.

Малшадай дунда ябуулагдадаг ойлгууламжын хүдэлмэриие һайжаруулхатаяа хамта, КПСС-эй айком болон партийна эхин организацинууд һаалишадай, фермэ, гүүртэнүүдэй колхозуудай хоорондохи социалистическэ мүрысөө зүбөөр хүтэлбэрилхэ хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулна. Сталинай нэрэмжэтэ, «Коммунизм», «Победа» колхозуудта һаалишадай, гүүртэ, фермэнүүдэй хоорондо хэгдэһэн мүрысөөнэй дүн 10 хоног бүри гаргагдаад, малшадай суглаан дээрэ зүбшэлэгдэдэг. Аймаг соо һү һаалгын ябасые харуулһан тусхай бюллетень һара бүхэндэ гаргагдана. Колхоз бүхэндэ һара бүри эмхидхэгдэдэг «Малшадай үдэрые» культурнаар үнгэргэхэ гэжэ оролдодогбди.

Лекторнүүдэй, элидхэлшэдэй, агитаторнуудай мэргэжэлые дээшэлүүлхэ хүдэлмэри хэгдэжэ байнхай. Лекторэй гү, али элидхэлшын бэшэһэн лекци зүбшэн хэлсэгдэдэг. Тэдэндэ заабари үгэхэ суглаанууд болодог. Аймагайнгаа ямар зорилго шиидхэжэ байһан тухай мэдээсэдэгбди, шухала материалнуудаар тэдэниие хангадагбди. Эдэ бүгэдын ашаар уншагдадаг лекци, элидхэлнүүдэй удхань һайжаржа байна.

Манай элидхэлшэд, лекторнүүд түрүү дүршэл дэлгэрүүлхэдэ анхаралаа ехээр табина. Лекци уншахаһаа гадна, түрүү фермэ, гүүртэнүүдэй дүршэлтэй танилсадаг юм. Мүнөө уншагдажа байһан элидхэл, лекцинүүд Агууехэ Октябрьска социалистическэ революциин 40 жэлэй ойн хүндэлэлдэ угтамжа болгон абаһан уялгануудаа дүүргэхэ хэрэгтэнь зорюулагдана.

Малшадай дунда түрэлхи хэлэн дээрэ ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулхада, тэрэнэй нүлөөн ехэ байдаг. Тиимэһээ, манай аймагай партийна эхин организацинууд саашадаашье ойлгууламжын хүдэлмэри түрэлхи хэлэн дээрээ бүри ойлгосотойгоор ябуулжа, ажалшадай эдэбхи үүсхэлые бүри ехээр бадаруулха байна.

Модошодой зүблөөн болобо

Байгша һарын 4—5-да Улан-Удэ городтохи ород драмын театр соо республикын ой модоной промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдэй зүблөөн боложо үнгэрөө. Эндэ «модо бэлэдхэгшэдэй ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ хэмжээнүүд тухай» элидхэл «Забайкаллес» комбинадай начальник нүхэр П. А. Афанасенко хэһэн байна.

— Коммунистическэ партиин, Советскэ правительствын анхарал оролдолгын ашаар оронойнай модо бэлэдхэлэй предприятинууд һүүлэй 10 жэлэй туршада саг үргэлжын кадрнуудтай, промышленностиин оньһожоруулагдаһан һалбаринуудай нэгэн болоо,—гэжэ нүхэр Афанасенко хэлэбэ.

Модо бэлэдхэдэг предприятинуудай ажал хүдэлмэреэ һайжаруулха хэрэгтэ КПСС-эй ЦК-гэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй 1953 оной октябриин 7-ной, 1955 оной августын 6-най тогтоолнууд ехэ үүргэ дүүргэнэ. Модо бэлэдхэлэй предприятинууд модо отололго, зөөлгын хэмжээе ехээр нэмээжэ, арадай ажахые модоор гүйсэд хангаха, тиихын тулада леспромхозууд сезонно хүдэлмэришэдые барихаяа болижо, саг үргэлжын кадрнуудтай болохо ёһотой гэжэ тэдэ тогтоолнууд соо заагдаһан байгаа.

Парти, Правительствынгаа тогтоолнуудые бэелүүлэн, манай республикын модошод 1956 ондо сезонно хүдэлмэришэдэй тоое 5 процент болоторнь (1947 ондо 33 процент байһан юм), морин транспортаа 2,5 процент хүрэтэрнь хороогоо. Саашадаа сезонно хүдэлмэришэд, морин транспорт хэрэглэхэеэ болигдохо юм. Мүн тэрэшэлэн модошодые машина техникээр, элдэб түхеэрэлгээр хангаха, ажабайдалыень һайжаруулха зорилгоор ехэ юумэ хээ.

Эдэ бүгэдын ашаар республикымнай модошод һүүлэй арбан жэлэй туршада модо зөөлгээ 2,8 дахин гэхэ гү, али 1947 онойхиһоо 13 миллион 100 мянган кубометрээр ехэ болгоо. Энэ жэлэй нэгэдэхи кварталда түсэбөө 22 мянган кубометрээр үлүүлэн дүүргээ. Майн 1-нэй һайндэр хүрэтэр Эхэ оронойнгоо барилганuудта түсэбһөө гадуур 43 мянган кубометр модо үгэһэн байна.

Гэбэшье, республикын модошодой ажалайнь бүтээсэ үшөөл багашаг байһаар. Ойрын жэлнүүдтэ ажалайнгаа бүтээсые 1,5—2 дахин дээшэлүүлхэ гэһэн Парти, Правительствын эрилтэ удаанаар дүүргэгдэнэ. Урда жэлнүүдтэ түсэбэй амжалтатайгаар дүүргэгдэһэн ушар сезонно хүдэлмэришэд ехээр үсөөржэ, машина техникын олон болоһон дээрэһээ туйлагдаа. Хэрбээ саашадаа иимээр ажаллабал, 6-дахи табанжэлдэ ажалайнгаа бүтээсые эрид дээшэлүүлжэ шадахагүй байнабди. Модоной запасаар, мантай адли, заримдаа доошошье Валдайска, Зүүн-Сибириин леспромхозуудай комплексно бүтээсэеэ 1,5 дахин дээшэлүүлээд байхадань, республикымнай леспромхозууд энэ жэлэй нэгэдэхи кварталда нёдондо жэлэй нэгэдэхи кварталайхиһаа миил 13,9 процентээр дээшэлүүлээ. Хандагайн леспромхоз нёдондо комплексно бүтээсэеэ дээшэлүүлһэн болобошье, энэ жэлэй 1-дэхи квартал соо 9,5 процентээр доошонь оруулаа. Тэрээнһээнь боложо, 1 кубометр зөөгдэһэн модоной сэнгые нёдондонойхиһоо 2 түхэриг 54 мүнгөөр хүндэрүүлээ. Харин Ээрын леспромхоз ажалайнгаа бүтээсые доошолуулһанай гэмээр үнгэрэгшэ жэл зөөгдэһэн 1 кубометр модоной сэнгые урзанданайхиһаа 8 түхэриг 46 мүнгөөр, энэ жэлэй нэгэдэхи кварталда нёдондоной энэл үеынхиһөө 2 түхэриг 58 мүнгөөр хүндэрүүлһэн байна. Худанай леспромхоз (директорынь нүхэр Хлебодаров) энэ жэлэй 1-дэхи кварталда комплексно бүтээсэеэ нёдондонойхиһоо аяар 13,3 процентээр доошонь оруулаа. 1957 оной түрүүшын кварталда түсэбөө миил 79 процент дүүргээ.

Республикын модо бэлэдхэлэй предприятинууд ажалайнгаа бүтээсые юундэ өөдэгүйгөөр дээшэлүүлнэб, зарим леспромхозууд яахадаа доошонь оруулнаб гэжэ зүблөөн дээрэ үгэ хэлэгшэд элирүүлээ. Мүн ямар аргаар ажалайнгаа бүтээсые саашадань дээшэлүүлхэб гэһэн һанамжа, дурадхалнуудаа оруулба. Шулуутайн леспромхозой директор нүхэр Тугутов иигэжэ мэдүүлбэ:

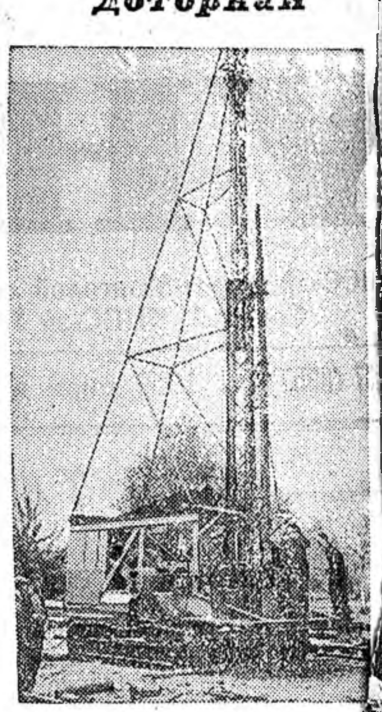
—Манай леспромхоз 3-дахи жэлээ сезонно хүдэлмэришэдые хүдэлгэхэеэ болинхой. Нёдондонһоо хойшо жэжэ комплексно бригадануудые гэхэ гү, 5—6 хүнһөө бүридэһэн звенонуудые эмхидхээд ажаллажа байнабди. Энэмнай ажалайнгаа бүтээсые эрид дээшэлүүлхэ, циклын график таһалдуулангүй дүүргэхэ хэрэгтэ ехэхэн туһа хүргөө. Модошоднай энэ жэлдэ Эхэ оронойнгоо барилганuудта түсэбһөө гадуур 40 мянга үлүүтэй кубометр модо үгэхэ уялга абанхай. Тэрэнээ саг болзор соонь дүүргэжэ шадахабди.

— Жэжэ звенонуудые эмхидхэхэдэ, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлгын талаар һайн үүргэ дүүргэдэг байһаниинь ороной түрүү леспромхозуудай, мүн манайшье эндэхи Шулуутайн, Хориин леспромхозуудай жэшээ дээрэһээ элеэр харагдана. Теэд энэ хэрэг республикымнай леспромхозуудта удаан дэлгэрүүлэгдэнэ,—гэжэ Хандагайн леспромхозой директор нүхэр Гришин хэлэбэ.

— Модошодой хүдэлмэриин амжалта харгы замһаа нилээд дуллыдадаг юм,—гэжэ Байкальска леспромхозой главна инженер нүхэр Кораблев. Хандагатайн леспромхозой директор нүхэр Сальников гэгшэд тэмдэглээд, харгын муүһаа машина, тракторнууд түргөөр эбдэржэ, һаатаха ябадал ушаруулна. Харгынуудые ходо заһабарилжа, һайн байлгахын тула леспромхозуудта бульдозёрнууд, экскаваторнууд, тусхай автомашинанууд хэрэгтэй гэбэ. Үбэлэй сагта модо зөөгшэдэй хэхэ ажалынь мүнөөнһөө тодорхойлогдохо ёһотой гэһэн дурадхал оруулагдаа.

Суглаанда хабаадагшад ажалдахи дутагдалнуудаа усадхажа, машина техникээ бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглан, шэнэ амжалтануудые туйлаха гэлсээд, тараба.

Түрэл орон доторнай

Воронеж. «Машмет» гэжэ за[…] урэмдэлгын станок бүтээдэг бо[…] 3 тонно шахуу шэгнүүртэй энэ с[…] ногой балтань дээрэһээ хүсэтэй[…] буухадаа шахтын нүхэ доошонь […] тана. Энэ станок өөрөө гусени[…] түхеэрэлгэ дээрэ тодхогдонхой.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: шэнэ станок […] гагдажа байна.

ТАСС-эй фотохро[…]

Таряа хуряалга эх[…]

КУЛЯБ. (ТАСС). Урда Таджикистанай зуудта июниин эхеэр та[…] ряалга эхилбэ. Олон […] байн полинуудта г[…] Дангаринска район[…] зууд виндроуэрнүүд[…] кануудые) хэрэглэн, культурануудые анх[…] шынхеэ амяарлан […] байна.

Тамаран ябадаг […]

ТОМСК. (ТАСС) […] гэжэ тамаран яба[…] Томскһоо областиі[…] районууд худар […] театр харалгын зал[…] отекэтэй, уншалг[…] тай, стол дээрэ […] дануyд бии. […] бригадатай хам[…] лон киномехани[…] Театр Кети гэ[…] эхеэр, Томскһоо […] метр холо байда[…] та, модо бэлэдхэ[…] цертнүүдые хару[…] Филармониин […] бүридэһэн бр[…] тамаран ябадаг […] клуб Васюган, Г[…] лым гэжэ мүрэн[…] ябана. Зунай үе[…] ябадаг театр бол[…] тай хамта областв. […] атрын, кукольна т[…] тистнууд хойто […] ошохо юм.

Хойто районой нооһотой хо[…]

КИРОВ. (ТАСС). […] ско район хадаа хойт[…] нарин нооһотой хонид[…] нютаг юм. Нарин но[…] вятска хониной шэнэ үү[…] эндэ бии болгогдоо һэн. […] үүлтэрэй хонин бэеэр том[…] нютагай үүлтэрэй хониндо о[…] ходоо хоёр—гурба дахин е[…] нооһо үгэдэг. Гадна, тиимэ х[…] нид үдэсэтэй, областиин саг[…] уларилай байдалда һайна[…] таарaнхай юм. Молото[…] районой «Ударник» гэжэ хоздо үнгэрэгшэ жэлдэ 2 […] га гаран хониной тус[…] һөө 4 килограмм нарин һон хайшалагдаһан байн[…]

Районой колхозууд […] жэлэй эсэс хүрэтэр нари[…] һотой хониной тоое 42 […] хүргэжэ, эдлүүриин г[…] зуун гектар бүридэ г[…] нооһо абаха гэжэ хар[…] хай. Энэнь 1956 онойх[…] ходоо таба дахин ех[…]

Кировскэ облас[…] ной колхозууд […] ноoһотой хони […] байна.

Үбһэ сабшалгада л[…] жатка хэрэглэн[…]

УРАЛЬСК. (ТАСС). […] Казахстанда үбһэ хур[…] эхилээ. Олон ажахы энэ […] дэлмэридэ лафетнэ жатка[…] дые хэрэглэжэ байна. […] шээлхэдэ, Теректинскэ р[…] ной Чапаевай нэрэмжэтэ […] хоздо тиимэ машина үдэр […] 18—20 гектарай ногоое […] шана. Сабшагдаһан ног[…] ваалнууд болон ебхын ун[…]

Хонхор, жалга газарн[…] та, гол горхоной эрье дээг[…] адагаарнь морин косилка[…] олоороо хэрэглэгдэнэ.

Үлүү мүнгэеэ нөөсэлгын кассада хадагалхада ашагтай, туһатай

Нөөсэлгын кассанууд манай ороной экономико болон соёл болбосоролые хүгжөөхэ хэрэгтэ угаа шухала үүргэ дүүргэнэ. Ажалшадта үлүү гараһан мүнгыень кассануудта хадагалуулхадаа гүрэмнай арадайнгаа улам ургажа байгаа эрилтые хангаха, СССР-эй арадай ажахые саашадань хүгжөөхэ зорилго табина.

1957 ондо 12 миллиард түхэригэй хэмжээтэйгээр гаргагдаһан СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ Гүрэнэй урьһаламжа майн 20 болотор 14 миллиард 535 миллион 686 мянган түхэригтэ тараагдаа.

Гүрэнэй шэнэ урьһаламжа манай республикыншье арад зоной дунда ехэ амжалтатайгаар тараагдаһан байна. Жэшээлхэдэ, 36.200.000 түхэригэй урьһаламжа тараахаар хараалагдаһан аад, энэ оной майн 20-ной байдалаар 42.843.000 гаран түхэригтэ тараагдаа.

Ушар ёһоо ажалшадай һайнаар ойлгожо, урьһаламжа эдэбхитэйгээр захиһанай, мүн партийна, советскэ, профсоюзна эмхинүүдэй үрэ ехэтэйгээр хүдэлмэрилһэнэй ашаар энэ амжалтын туйлагдаһаниинь лабтай.

Республикымнай бүхы городууд болон аймагууд түсэб хараагаа холо үлүүлэн дүүргээ. Мүн урьһаламжа саашадаа захилгые болюулха тухай мэдээсэлэй үшөө ерээдүй байхада хүдөөгэй ажалшад урьһаламжа захиһан мүнгэеэ нөөсэлгын кассануудта бүрин гүйсэдээр оруулһан байгаа.

1957 оной урьһаламжын амжалтатайгаар тараагдаһанай, мүн 1958 онһоо хойшо урьһаламжын тараагдахаяа болиһоной ашаар ажалшад үлүү гараһан мүнгэеэ нөөсэлгын кассануудта бүри ехээр хадагалха, дотоодын шүүбэритэ 3 процентын урьһаламжа худалдан абаха аргатай болоо.

Нөөсэлгын кассада ажалшадай хадагалдаг мүнгэн гүрэнэй бюджедтэ нэмээгдэн орожо, ниитэ гүрэнэй хэрэглэмжые хангалгада зорюулагдадаг байна. Жэшээнь, 1957 ондо хүн зонһоо нөөсэлгын кассануудта 11 миллиард түхэриг оруулагдахаар гүрэнэй бюджет дотор хараалагдана.

Нөөсэлгын кассануудта мүнгэеэ хадагалхадаа, оронойнгоо мүнгэн жасые арьбадханабди, совет түхэригэй худалдан абаха шадабариень дээшэлүүлнэбди.

Манай ороной олон тоото нөөсэлгын кассанууд ажалшадай үдэр бүриин эрилтые хангадаг тулада хүндэтэй болонхой.

Нөөсэлгын кассануудта ородог мүнгэн арад түмэнэй үнэн сэхэ ажалаараа олодог зөөринь мүн. Ажалшад мүнгэеэ кассада хадагалхадаа материальна болон культурна эрилтэнүүдээ шадаал һаа һайнаар хангахые хүсэдэг гээшэ. Жэшээнь, Улан-Удэ городой хүдэлмэришэд, албахаагшад, интеллигентнэр суглуулһан мүнгөөрөө пианино, электрохолодильник, хубсаһа угааха машинануудые, мүн бусадшье үнэтэ зүйлнүүдые худалдан абахые ехээр хүсэнэ. Энэ баримта ажалшадай ажабайдалай һайжарһые, культурна һайнаар ажаһуудаг болоһыень гэршэлнэ.

Олохон хүдэлмэришэд, колхознигууд, интеллигентнэр олон жэл хүдэлмэрилһэнэй, зохёол бэшэһэнэйнгээ түлөө, тэрэшэлэн ажалта үдэртөө нэгэн доро ехэ мүнгэ абахадаа тэрээнээ нөөсэлгын кассада хадагалдаг байна. Нөөсэлгын кассануудта хадагалагдаһан мүнгые бүрин бүтэн байлгаха, хэрэгтэй болоһон сагтань эзэдтэнь заатагүй үгэхэ гурим наринаар сахигдадаг.

Гүрэнэй нөөсэлгын кассануудта ажалшадай хадагалуулһан мүнгэниинь тусхай процентээр нэмэдэг байна.

Арадай ажахын хүгжэхэ, мүнгэн һангай арьбажаха, манай ороной арад зоной олзо доходой ехэ болохо тудам нөөсэлгын мүнгэн ехэ болоно. Хэрбээ 1941 оной январиин 1-дэ оронoймнай нөөсэлгын кассануудта 7 миллиард 253 миллион түхэриг хадагалагдажа байгаа һаа, 1957 оной эхеэр 63,7 миллиард түхэриг хадагалагдажа байһан байна. Мүнгэ хадагалагшадай тоонь улам олошорно.

Нөөсэлгын кассануудта элдэб янзаар, яаралтайгаар абахаар, удаан болзороор мүнгэ хадагалжа болохо юм. Нөөсэлгын кассада мүнгэ хадагалагшадта жэлэй 2 процентын хэмжээтэйгээр олзо болгон түлэгдэхэ юм.

Болзоргүйгөөр нөөсэлгын кассануудта мүнгэ хадагалагшад 6 һарын үнгэрһэн хойно абаха юм. Болзоргүйгөөр мүнгэ хадагалагшадта жэлэй 3 процентын хэмжээтэйгээр түрсэ түлэгдэхэ, 6 һарын гүйсөөгүйдэ мүнгөө абагшадта жэлэй 2 процентын хэмжээтэйгээр түрсэ түлэгдэхэ байна.

Тусхай хэлсээгээр, мүн текущи счёдто хадагалагдаха мүнгэнэй түрсэлгын хэмжээн хэрэгтэй болоһон сагтань абаха хадагаламжын түрсын хэмжээнтэй адли байха. Хэлсээтэ хадагаламжа гэжэ яахадаа нэрлэгдэнэб гэхэдэ, мүнгэ хадагалагша лаб хэлсэһэнэйнгээ ёһоор (һургуули дүүргээд гү, али хуулиин наһа гүйсөөд) мүнгэеэ заатагүй абаха эрхэтэй.

Текущи счёдто хадагалһан хадагаламжа юрын хадагаламжаһаа юугээрээ илгаатайб гэхэдэ, мүнгэнэй эзэн нөөсэлгын кассада өөрөө оронгүйгөөр ондоо хүнөөр мүнгөө абхуулха эрхэтэй. Тиихэдээ мүнгэнэй эзэн өөрөө тоосооной, чекын дэбтэртэй байха.

Шүүбэритэ хадагаламжаһаа ороһон олзонь шүүбэриин ёһоор түлэгдэнэ, тиихэдээ шүүбэритэ хадагаламжын счёдуудай 1000 номер бүхэндэ 25 шүүбэри тудаха.

Нөөсэлгын кассанууд мүнгэ хадагалхаһаа гадна, аккредитивуудаар мүнгэ түлэдэг юм. Амаралта, командировко абаад гү, али ондоо хэрэгээр аянда ябаһан ямаршье хүн өөртөө ехэ мүнгэ абажа ябахагүйн тула нөөсэлгын кассада мүнгэеэ тушаагаад, аккредитив абадаг. Мүнгэ хадагалуулагша СССР-эй ямаршье городой, районой нөөсэлгын кассада аккредитивээ харуулаад, тэндэһээ мүнгэ абаха эрхэтэй. Эгээл иимэһээ нэгэ районһоо нүгөө райондо мүнгэ дэмы зөөһэнэй хэрэгэньгүй болоно, тиин энэнь мүнгэнэй эрьесэдэ шухала удхашанартай байна.

Нөөсэлгын кассанууд угаа олон, элдэб янзын хэрэг бүтээдэг. Нөөсэлгын кассануудай хүдэлмэрилэгшэд үргэн олониитэ ажалшадтай нягта барисаатай байха, хэрэгтэй болоһон сагтань хадаглагшадта мүнгыень үгэхэ уялгатай. Нөөсэлгын кассануудай уялгаяа һайнаар дүүргээд байбалынь ажалшад мүнгэеэ дуратайгаар хадагалдаг болохо байна.

Хүн зоной мүнгые хадагаламжада абахын тула экономическа бүхы шухала арга нүхэсэл манайда бии юм. Хүдөө нютагуудтахи нөөсэлгын кассануудай хүдэлмэриие һайжаруулха гээшэ угаа шухала байна. 1956 ондо хүдөөгэй кассануудай ажалынь нилээд һайжараа. Жэшээнь, Улан-Удэ городто һүүлшын жэлэй турша соо ажалшадай хадагаламжын мүнгэн 6,5 процентээр ехэ болоһон байгаа һаа, хүдөөгэй кассануудта—13,5 процентээр ехэ болоо. Гэхэ зуура, хүдөөгэй ажалшадай мүнгые хадагаламжада абадаг болохо ажалай миил эхэниинь хэгдээ. 1957 оной эхеэр манай ороной хүдөөгэй нөөсэлгын кассануудта 13,5 миллиард түхэригэй хадагаламжын мүнгэн бии байгаа. Харин тиихэдэ гансахан манай Бурят-Монголой АССР-тэ 36 миллион 60 мянган түхэриг хадагаламжада бии байгаа.

Нөөсэлгын кассануудай ажалда үшөөл горьтой дутагдалнууд бии байһаар. Жэшээнь, ажалшадай хадагаламжын мүнгые өөһэдэйнь гүйлтаар иишэ тиишэнь эльгээхэдээ ехээр удааруулдаг байна. Аккредитивээр абаха мүнгэнэй документ бэшэхэдээ алдуу гаргажа, мүнгэ түлэлгые һаатуулна. Тэрээнһээ гадна, зарим нөөсэлгын кассануудай хүдэлмэрилэгшэд хүнүүдтэ анхаралгүйгөөр, заримдаа хэрзэгы дошхоноор хандана. Иимэ ушарнууд үсөөншье һаа, тэсэжэ болохогүй байна.

Эмхидхэлэй хүдэлмэриие улам һайжаруулһанай, ажалдаа бии байһан дутагдалнуудые түргэнөөр зайсуулһанай ашаар хүн зондо үлүү гараһан мүнгыень нөөсэлгын кассануудта бүри ехээр хадагалуулха гээшэ финансын хүдэлмэрилэгшэдэй гол зорилго болоно.

К. Мадаев, БМАССР-эй Финансын министр.

Эб найрамдалай, эдир залуугай эди шэдиеэ харуулгын һайндэр

КЯХТА

Һалхитай, хүйтэншэг байбашье, Кяхта городой стадион дээрэ хүн ехэ олоороо сугларанхай. Стадионой хашаан дээгүүр Улаан тугууд эбшээ һалхинда намилзана. Үүдэнэй аман дээрэ бүд дээрэ «Орожо ерыт» гэһэн үгэнүүд холоһоо харагдана.

Залуушуул булэг булэгөөрөө стадион тээшэ һубарина. Худөө нютагуудһаа ерэһэн залуу малшад, механизаторнууд, үйлэдбэрийн түрүү залуушуул аймагай түрүүшын фестивальда ерээ.

...17 час. Гоё һайхан хубсаһа үмдэһэн залуушуул стадионой поли дээрэ жагсанхай. Трибунын хажуугаар аймагай комсомолой организациин Улаан тугые Пограничнэ МТС-эй эрхим комбайнер В. Стрелковский, Сталинай нэрэмжэтэ колхозой түрүү һаалишан Нимацу Дыдыпова, индустриальна техникумэй отличник Владислав Амаржанов гэгшэд барижа гарана.

Комсомолой Кяхтын айкомой секретарь нүхэр Колодина фестивальда хабаадагшадые халуунаар амаршалаад, ажалдаа бүри һайн амжалта туйлахыень хүсэбэ. Һүүлэрнь партиин Кяхтын айкомой секретарь нүхэр Гаврилов богонихон үгэ хэлэв.

Хониной совхозой түрүү механизатор-спортсмен Владимир Трофимов, түмэр замай Наушки станциин электрогагнуушан Степан Селезнев гэгшэд фестивалиин тугые үндэр мачтын оройдо гаргана. Тэрэ мачтын оройдо фестивалиин туг намилзана. Энэ үедэ стадионой хойто талада фестивалиин түүдэг носоогдоно.

Һүүлэрнь залуушуулай парад эхилнэ. Тэрэниие спортивна хубсаһа үмдэһэн индустриальна техникумэй һурагшад нээнэ. Трибунын хажуугаар багшанарай училищиин, медицинскэ училищиин, Калининай нэрэмжэтэ колхозой залуушуул гарана. Эхэ оронойнгоо союзна республиканууд национальна хубсаһа үмдэһэн Сталинай нэрэмжэтэ колхозой залуушуул илгаран харагдана. Жаргалта сагай эдиршүүл амаршье зөлтэйб даа!

Парад дүүрэбэ. Стадионой урда талада дуушадай хоор жагсанхай. Стадион дээгүүр, ойрын үйлсэнүүдээр «Москвагай фестиваль мандаг!», «Партиин тухай дуун», «Бухэдэлхэйн залуушуулай марш» ирагуугаар зэдэлнэ.

Үдэшэлэн самодеятельностиин коллективүүд һонирхолтой наада харуулба. Худөө ажахын техникумэй һурагша Виктор Логинов «Сибириин вальс», «Түрэһэн үдэр» гэһэн дуунуудые дуулаа. Мүн 2-дохи дунда һургуулиин пионервожата Лидия Тараканоская ород арадай дуунуудые һайханаар гүйсэдхөө. Тэрэшэлэн арадай хатар нааданууд харуулагдаа.

Үглөөдэрынь садтахи зунай театрын сцена дээрэ дунда һургуулиин һурагшад өөһэдынгөө уран шадабариие харуулаа.

Медицинскэ училищиин һурагшад гимнастическа упражнениинүүдые бэрхээр харуулаа. Гимнастуудай һүүлээр спортивна мүрысөөн эхилнэ. Багшанарай училищиин, «Буревестник» бүлгэмэй эрэшүүлэй волейбольно команданууд түрүү һуури эзэлээ. Эхэнэрнүүдэй дундаһаа культурно-гэгээрэлэй һургуулиин волейбольно команда илаба. Гүйдэлэй харгын старт дээрэ техникумүүдэй, педучилищиин, Сталинай нэрэмжэтэ колхозой команданууд мүрысэбэ. Эсэстэнь худөө ажахын техникумэй команда түрүүлжэ гараа.

Олон хүнэй һонирходог барилдаан эхилбэ. Хүдэр бэетэй хүбүүд хүсэ шадалаа уэлсэн носолдоно. Тэдэниие тойроошодой дундаһаа «Доогуурань оро», «Хүлыень дэгээдэ» гэһэн үгэнүүд дуулдана. Сталинай нэрэмжэтэ колхозой барилдаашан Разуваев илажа гараа. Мүн һур харбаан, мэргэн буудагшадай мүрысөөн болоо. Мүрысөөндэ илагшадта үнэтэ бэлэгүүд барюулагдаа.

Д. Болхоев.

ИВОЛГА

Иволгинск тосхондо хоёр үдэрэй туршада залуушуулай фестиваль болобо. Энээндэ уранһайханай самодеятельностиин 13 коллектив, хамтадаа 700-гаад хүн хабаадалсаһан байна.

«Восьмое марта» колхозой уранһайханай самодеятельностиин коллективэй харуулһан номернууд үндэр сэгнэлтэдэ хүртөө. Нүхэд Утенкова, Шемякина, Семушева, Чебунина иланга шалгарба.

«Улаан-Оронго» колхозой гэшүүд Базарова, Нимбуева, Ринчинова гэгшэд бурят-монгол дуунуудые һайнаар дуулаба. Нүхэр Зодбоев энэдхэг хэлэн дээрэ «Раджын дуу» гүйсэдхөө. Гадна, Кировэй нэрэмжэтэ, «Коммунизм», «Комитерн» колхозуудайхид энэдхэг һонирхолтой номернуудые харуулһан байна.

Спортивна мүрысөөндэ 15 команда хабаадалсаа. Барилдаанда 40 хүн хабаадалсаа, Сталинай нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд Д. Галсанов—нэгэдэхи, Ч. Галсанов—хоёрдохи, «Коминтерн» колхозой гэшүүн Б. Данзанов гурбадахи һуури эзэлээ. Һур харбалгаар Сталинай нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд Ц. Цыбиков, Ц. Лубсанов, Ц. Бадмаев түрүүлжэ гараба.

Уранһайханай самодеятельностиин эрхим коллективүүд, залуушуул, спортивна мүрысөөндэ илагшад һайшаалай грамота, кубок абаа, үнэтэ бэлэгүүдтэ хүртөө.

И. Николаев.

СИЛЛИМАНИДАЙ БАЯЛИГУУД

Рудник ба буйлуулгын фабрика баригдахань

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: шурф малтагшадай бригадынхид (зүүн гарһаа) И. И. Невьянцев, Н. Н. Бадмаев, бригадир К. М. Иванов, ашагта малтамалнуудые бэдэрдэг партиин начальник А. Г. Кадыров.

— Мүнөөдэр 10 метр гүнзэгы малтабабди,— гэжэ бригадир К. М. Иванов хөөрэнэ.

Кяхтын аймагта силлиманидай сланецын баялиг һаяшаг олдоо. Энэнь ехэхэн хэмжээтэй гэжэ тоологдоно. Бурят-Монголой геологууд энээниие оложо ехэ шухала зорилгые амжалтатайгаар шиидхээ. Боксит хадаа хүнгэн сагаание гаргадаг гансахан түүхэй эд гээшэ гэжэ һая болотор тоологдодог һэн. Тэдэ боксит тиимэшье элбэг ехээр олдодоггүй.

1955 оной июль һарада болоһон КПСС-эй ЦК-гэй Пленум хадаа ондоо минеральнуудые хэрэглэн, хүнгэн сагаан үйлэдбэрилгые богони болзор соо үргэдхэхэ гэһэн зорилго табяа бэлэй.

Һаяшаг манай ороной эрдэмтэд хүнгэн сагааниие аба-

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: СБУ-ЗИФ—150 гэжэ газар малтадаг машинын мастер И. Д. Молчанов хүдэлмэрилжэ байна.

ха шэнэ арга — электротермическа арга хэрэглэхэ гэжэ дурадхаа. Энэ аргаар элдэб янзын минеральнуудые, тэрэ тоодо силлиманидай сланец хэрэглэн, хүнгэн сагааниие абажа шадаха болообди. Шэнэ аргаар абтаһан хүнгэн сагаанай өөрынь үнэ электролизэй аргаар абтаһан хүнгэн сагаанай өөрынь үнэһөө 1,5 дахин бага байдаг.

Тиим силлиманидые ологты гэжэ геологуудые партимнай уряалаа һэн. Силлиманидай нэгэ газарта хэлхы ехээр байдаг ушарнууд тон үсөөн юм гэжэ геологууд һайнаар мэдэхэ байгаа. Энээнтэй дашарамдуулан, 1956 ондо дахинаа хэблэгдэһэн академик А. Г. Бетехтинэй «Минералогиин курс» соо иигэжэ хэлэгдэнэ: «Силлиманидай хэлхы ехээр байдаг газарнууд... Индидэ бии байһаниинь мэдээжэ... Силлиманидаар баян шулуутай ямар нэгэн газарнууд СССР-эй дайдада мүнөө дээрээ мэдээжэ болоогүй».

Тиибэ яабашье силлиманидые бэдэрэн олохо хэрэгтэй байгаа. Энээниие металлурги, машина бүтээлгэ, илангаяа авиационно промышленность ехээр хэрэглэдэг байна.

Дэлхэй дээрэ тон ехэ силлиманидай байдаг газарые оложо нээһэн Сэлэнгын геологобэдэрэлгын экспедициин коллективэй шэн зоригто ажал хэрэгүүд энэ фотоочерк соо харуулагдана.

**

1955 ондо И. П. Осташкинай, мүн үбгэ һамган И. В. ба В. В. Беренгиловтанай геологическа партинууд силлиманидтай газарнуудые Кяхтын аймагта түрүүшынхээ олоо һэн. 1956 оной январь һарада Сэлэнгын геологобэдэрэлгын экспедициин парти эндэ ерэһэн байгаа. Һуурияһан тодхогдодог ба өөрөө ябадаг үрэмдэлгын станогууд, нүүдэл электростанцинууд гэхэ мэтын хүсэтэ техникэ энэ партида бии байһан юм.

Геологуудай зам дээрэ олон бэрхэшээлнүүд дайралдаа. Газаа дүшэн градусай янгинама хүйтэн байхада түүдэг түлижэ гараа дулаасуулха, майхан соо ажаһууха саг ерээ һэн. Түбэг бэрхэшээлһээ тунхарингүй, геологууд хада гүбеөнүүдые хойно хойноһоонь дабажа шэнжэлэгдээгүй газарнууд геологическа карта дээрэ үдэр ерэхэ тудам үсөөржэ байгаа һэн.

Шурф малтагшадай, үрэмдэгшэдэй хойноһоо геологууд, коллекторнууд дахалдан ябажа, газар дороһоо малтан гаргаһан шулуу минеральнуудые нарин һайнаар шудалан шэнжэлбэ.

Тэрэнэй ашаар силлиманидай шулуутай хэдэн арбаад шэнэ участогууд 1956 ондо элирүүлэгдээ. Кяхтын силлиманит олон зуун миллион тонно болохо юм гэжэ мүнөө геологууд тоолон гаргаа.

Кяхтын силлиманидые малтан абаха рудник, мүн тэрэниие буйлуулха фабрика баригдаха болоо, гэһэн баярта мэдээн Кяхтын геологобэдэрэлгын партиин участогуудаар һаяхан тараба. «Джидастройн» барилгын трест энэ предприятиие бариха даалгабари абаа. Правительство энэ трестдэ барилгын шэнэ техникэ олоор үгэһэн байна.

Иимэ мэдээ абаад байхадаа, геологууд ехээр урмашан байсажа, улам хэшээлтэйгээр ажаллана. Правительствын шиидхэбэридэ харюу болгон, экспедициин коллектив дээшэлүүлэгдэһэн шэнэ уялга байна.

Зураг дээрэ: (1-дэхи зураг) Карп Миронович Ивановой хүтэлбэрилдэг шурфовщикүүдэй бригадые харанат. Гүнзэгы шурф малтаха шэнэ арга түрүүшынхээ хэрэглэһэн бригадануудай нэгэниинь энэ бригада болоно. Энэ аргые хэрэглэхэ гэжэ Михаил Игумнов, Владимир Климов хоёрой бригаданууд дурадхаа һэн.

Иннокентий Дмитриевич Козулин, Николай Иванович Рыжков, Иван Дмитриевич Молчанов гэгшэдэй толгойлдог бригаданууд үрэмдэгшэдэй бригаданууд үдэр бүри даалгабаряа 150—200 процентээр дүүргэнэ.

Бригадир Иван Молчанов, шофер-туһалагша Николай Кирюхин хоёр СБУ-ЗИФ—150 гэжэ үрэмдэлгын өөрөө ябадаг орёо оньһон түхеэрэлгэ дээрээ онсо һайнаар ажаллажа һураа. 2-дохи зураг дээрэ: Иван Молчанов станок дээрээ хүдэлмэрилжэ байна.

Хомор металлнуудай Эрхүүгэй гүрэнэй институт болон СССР-эй Наукануудай академиин Зүүн-Сибириин филиалай хүдэлмэрилэгшэд Кяхтын силлиманидай рудае технологическа талаар шэнжэлжэ байна. Кяхтын силлиманидаар хүнгэн сагаан үйлэдбэрилэн гэргэха хүсэтэ цех Эрхүүгэй хүнгэн сагаанай комбинадта хэгдэв. Сэлэнгын геологобэдэрэлгын экспедици хэдэн зуун тонно силлиманидые Эрхүү город эльгээгээ. Шофер Афанасий Евдокимович Кушнарев түрүүшын силлиманидай рудае Наушка станци абаашаха золтой байгаа (3-дахи зураг).

Шурфын ба үрэмдэхэ скважинын дэргэдэ геологууд Е. Е. Федоров, Д. С. Коляко, А. Б. Захаренкова, коллекторнууд Г. А. Соколов, Л. И. Лебедева, Н. И. Петринеева болон олон бусад нүхэд урдынхидаал адляар унаһан магнайгаа абангүй хүдэлмэрилнэ.

— Сэлэнгын экспедициин геологууд Кяхта шадар силлиманидай руда саашадаа бэдэрэн олохо талаар үшөөл ехэ юумэ хэхэ юм,—гэжэ Кяхтын партиин начальник Абдула Газизович Кадыров хэлэнэ.

В. Володиной текст,
А. Матвеевэй фото.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: жолоошон Афанасий Евдокимович Кушнаревто малтагдажа олдоһон силлиманидай түрүүшын ашаа Наушкын станцида абаашаха хүндэтэ эрхэ олгогдобо.

Эдэ номуудые уншаа һаатнай туһатай байха

Бурят-Монголой номой хэблэлэй үнгэрэгшэ жэлэй эсэстэ, мүн энэ жэлэй эхиндэ манай республикын колхоз, совхозуудай дүй дүршэлые согсолһон олон номуудые хэблэжэ гаргаа.

Худөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдтэ туһаламжа болгон республикымнай номой хэблэлэй гаргаһан хоёр ном тухай эндэ тобшохоноор хөөрэжэ үгэхэмнай.

ЧЕТКОВА Л.
Бурят-Монголой АССР-эй колхозуудта уһанай шубуудые үсхэбэрилгын дүй дүршэл. Улан-Удэ, 1957, 20 хуудаһан.

Манай республикада нуур сөөрэмүүд ехэ олон юм. Тусхайлбал, республикымнай газар дайдын, арбан процент шахуунь дабһагүй нуурнуудаар эзэлэгдэнхэй. Барагдашагүй олон нугаһа, галуунууд эдэ нуурнууд болон сөөрэмүүдтэ байрладаг. Гэбэшье, республикымнай колхоз, совхозуудта нугаһа, галуунууд тон үсөөнөөр үсхэбэрилэгдэнэ. Гэхэтэй хамта, шубуу үсхэбэрилбэл, манай республикын колхоз, совхозууд ехэ зөөри гаргашалангүйгөөр, тон ехэ олзо оруулжа шадаха байгаа. Тиихэдэ шубуу үсхэбэрилһэнэй ашаар мяха абалгашье ехээр дээшэлхэ байна бшуу. Гадна, шубуун гээшэ хүнэй эдеэ хоолой тон шухала зүйлнүүд юм. Энэл шэмэһэ Л. Четковагай бэшэһэн «Бурят-Монголой АССР-эй колхозуудта уһанай шубуу үсхэбэрилгын дүй дүршэл» гэжэ ном ехэ удхашанартай. Энэ багахан ном соо уһанай шубуу, туһын түрүү нугаһа Мухаршэбээрэй, мүн Байкало-Кударын аймагуудта яажа үсхэбэрилһэн тухай дүршэл харуулагдана.

Республикын түрүү фермэнүүдэй дүй дүршэлһөө харахада, нэгэ нугаһанай түлһөө жэлдэ 70—100 килограмм, мүн энээнһээ ехэшье үнэтэй, һайн мяха абажа болохо байна. Зундаа галуунай дальбааануудые, сөөрэмүүдтэ өөһэдөө хоол олжо эдидэг. Тиигээд тэдэниие намар мяханда гаргахада болохо байна. Тиихэдэ манай эндэ нугаһан ехэ түргөөр тэнхэрдэг гэжэ тэмдэглэхэ шухала. Май, июнь дэ нугаһан нугаһанай дальбааанууд гүрэнэдэ тушааха сагай эрэхэдэ 2,5—3,5 килограмм татадаг байна.

Шубуунай инкубаторна станцинуудта энэ жэлдэ 100 мянга шахуу нугаһанай үндэгэн һуулгагдаба. Манай республикада нугаһа үсхэбэрилхэ арга боломжын ехэ бии байбашье, энэнь үшөө бага гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Гэбэшье, даб дээрэ анхаралаа.

Эхэ нугаһадые ондо оруулаад байхадаа, республикын колхоз, совхозууд эрэхэ жэлдэ мяханда гаргаха нугаһадайнгаа тооe нилээд олошоруулжа шадаха байгаа. Зорилго юуб гэхэдэ, багахан, ёһын тэдыдэ байһан шубуунай фермэнүүдэй орондонь олон шубуутай, ехэнүүд фермэнүүд байгуулагдаха ёһотой.

Л. Четковагай ном соо уһанай шубуудые үсхэбэрилхэ хизаарлагдаагүй ехэ арга боломжо харуулагдаһаа гадна, шубуунай дальбараае тэнжээхэ, мүн галуу нугаһадые яажа харуулха тухай тон һайн заабаринууд үгтэнэ. Шубуу ехээр үсхэбэрилдэг республикынгаа колхозуудай дүй дүршэлые үндэһэлэн, Л. Четкова эдэ заабаринуудые үгэнэ.

Республика дотор уһанай шубуудые үсхэбэрилхэ дүй дүршэлые харуулһан энэ ном ехэ туһатай, һайн байгааше һаа, хэдэн дутагдалнуудтай гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Тэдэ дутагдалнуудай эгээл ехэнь ямар бэ гэхэдэ, намар мяханда гаргагдаха залуу шубуудые үсхэбэрилхэ миинтэ эдээ хоолые хэрэглэхэ ехэ арга боломжо тухай автор мүртэй хэлээгүй. Мүн манай нуур, сөөрэмүүдтэ элбэг байдаг шубуудай тэжээлэй бүри ехэ болохо аргаа боломжо тухай юушье хэлэгдээгүй шахуу. Намаг нууртай газарта үргадаг үбһэ (ряска), мүн нарһанай шэлбүүһэ нугаһа, галуунуудай гансал эдюулхэ бэшэ, харин манай республикын нуур сөөрэмүүдтэ эрлиг барайгар үргуулха шухала. Энэ барайгар манай республикадашье, мүн манай хүршэ Эрхүүгэй областьдошье гүйхэн үһанда ехэ түргөөр ургадаг, тиихэдэ нугаһад тэрэниие ехэ дуратайгаар эдидэг юм.

Бурят-Монголой АССР-тэ кукуруза ургуулгын дүй дүршэл. Улан-Удэ, 1956, 80 хуудаһан.

Республикымнай эрдэмтэд, дүй дүршэлтэй агрономууд «Бурят-Монголой АССР-тэ кукуруза ургуулгын дүй дүршэл» гэһэн ном бэшэбэ. Илангаяа Н. В. Барнаковой, М. М. Клеевэй, И. И. Тимошиной бэшэһэн статьянууд ехэ һонирхолтой. Бурят-Монголдо кукуруза тон ехээр ургажа шадаха байна гэһэн баримтые авторнууд этигэмжэ ойлгостойгоор харуулна. Тариһан гектар бүриһөө тэжээлэй единицэ абалгын хэмжээгээр, мүн кукуруза харууһалһанай түлөө, түлбэрийн талааршье кукурузатай тэжээлэй ургаса үгы байха юм.

Кукурузые һайнаар халаһан, үрэжэлтэй газарта һайнаар бэлэдхэһэн үрэһөөр саг соонь тараад лэ дүүрэхэ бэшэ юм. Энэ хэрэгэй гол шухала зүйлынь юуб гэхэдэ, кукурузынгаа хойноһоо тон анхааралтайгаар харууһалха, газарайнь хүрьһые саг үргэлжэ зөөлэрүүлжэ байха, бог үбһэнүүдые зулгааха хаяад, органическа болон минеральна зүйлнүүдээр үтэгжүүлжэ, кукурузаяа ургуулха шухала.

Кукуруза тариһан колхозууд ехэ ашаг олзо оруулдаг юм гэжэ Н. В. Барнаков, М. М. Клеев, И. И. Тимошин гэгшэд ном соогоо бэшэнэ. Жэшээнь, Түнхэнэй аймагай Калининай нэрэмжэтэ колхоздо колхозник Банзановой хүтэлбэрилдэг звено кукуруза таригдаһан 16 гектар газар һайн ургаса хураагаа. Энэ нэгэнь гектар бүхэниинь тэжээлэй единицын хэмжээгээр 5 гектар газарай өвсэтэй адли байгаа. Үгышье һаа, Зэдын аймагай «Коммунизм» колхозые абажа үзэе. Энэ дэхи колхозник Д. Жигмытовэй звено 40 гектар талмайн гектар бүриһөө 405 центнер кукурузын набша нахаа. 28 центнер буурсаг абаһан байна. Иимэ жэшээнүүд республикымнай колхоз, совхозуудта олон бэшэ.

Зарим нэгэн хүнүүд кукуруза тарихадаа агротехникын заабаринуудые зүбөөр баримталангүй, муу ургаса хуряахадаа, кукуруза эндэхи байдалаймнай уларилда таарамжагүй гэжэ шалтаг дурдадаг байна. Тэдэ манай республикын зарим колхозуудай кукурузын үндэр ургаса хуряаһан ушар энэ һанамжын буруу байһые эли тодоор гэршэлнэ.

Хэрбээ кукуруза манай эндэ ургаха гэжэ этигэд, тэрэниие зүбөөр харуулһалаад байгаа һаа, кукурузаһаа ямаршье жэлдэ ехэ ургаса абаха гэжэ үнэнһэмэ зүб жэшээнүүд дээрэ энэ ном зохёогоод харуулна. Сэхэнь хэлэхэдэ, ган гасуур жэлдэ манай колхоз, совхозуудта кукуруза элбэг ехээр ургажа шадаха байна. Тиимэ үедэ ниитынгээ мал ажалда элбэг хүрэхэ шэмэтэ тэжээл гансал кукурузаһаал абаха байна.

Ямар газарта кукуруза тарибал һайн бэ, кукуруза тарихынгаа урда хүрьһэ яажа элдүүрилэн бэлэдхэхэ ёһотойб, мүн үрэһөө яагаад бэлэдхэхэб, ямар болзорто кукуруза тарихаб, кукуруза ямар аргаар тарихаб, үрэһөө хэр доро булахаб, түтгэжүүлгэ ямар удхашанартай гэһэн асуудалнуудта уншагшад энэ ном сооһоо харюу олохо. Гадна, кукурузые харууһалха дүрим тухай, мүн тэрэниие эгээл һайнаар яажа хуряаха, яажа силосто дараха тухай эндэ хэлэгдэнэ. Эдэ бүхы шухала заабаринуудай дүй дүршэл дээрэһээ хэрэгдэһэниинь ехэ һайн. Галһна авторнууд манай республикын колхоз, совхозуудай кукуруза тариадаа гаргаһан алдуу эндүүнүүдые хараадаа абаа.

Кукурузые квадратно-гнездовой аргаар яажа тарихада ехэ ургаса абадаг гэжэ авторнуудай онсолон тэмдэглэһэниинь һайн. Энэ талаар Цаган-Усанай МТС-эй дүй дүршэл ехэ һонирхолтой. Гэхэтэй хамта, кукурузые онһожоруулагдаһан эрдэлгэнүүдээр тушаа энэ МТС-эй дүй дүршэл тус ном соо муугаар харуулагдаһандань шалтаг.

Кукурузаяа гансал квадратно-гнездовой аргаар тараяд байхадаа, ехэ талмай дээрэ кукуруза харууһалжа шадаха байнабди. Тиихэдэ, хүн зон эндэ улүүсэ олоор хэрэглэгдэхэгүй, мүн кукурузын харууһаншье ехэ нарин, һайн байха байна. Гэхэтэй хамта, үргэн рядтайгаар кукуруза баһал тарижа болохо юм гэжэ авторнууд хэлэнэ. Гэбэшье, иимэ аргаар бог үбһэгүй шэнэ хахалагдаһан газарта кукуруза тарихаа ёһотой гэжэ тэдэнэр тон зүб заана.

Манай һанахада, кукурузые гараар тариха тухай авторнуудай хэлээгүйнь муу. Хэнэйшье мэдэһээр, Украинада кукуруза гараар ехээр тарагдажа, һайн урагса абтаһан байна бшуу. Гараар тарижа ажал хүдэлмэриинь ехэ байгаашье һаань, үрэ дүнгынь һайн. Илангаяа тусхай сеялкануудай дуталдадаг газарта, гараар кукуруза тарихада, кукуруза зүбөөр таригдаһан, нүхэн бүхэндэ түтгэжүүлгэ хэгдэдэг, мүн кукурузын эшэнүүдэй забһарта зохихо забһар үлөөгдэдэг байна. Кударын аймагай Куйбышевай нэрэмжэтэ колхозой огородно бригадын бригадир нүхэр Пепеляевай дүй дүршэл энээн тухай эли тодоор гэршэлнэ. Нүхэр Пепеляев кукуруза гараараа тарихадаа нүхэн бүхэндэнь үтэгжүүлгэ оруулһанайнгаа ашаар гектар бүриһөө 800 центнер кукурузын ногоон набшаһа абаһан, мүн хожом хүрэхэ болохо кукурузын үрэһэ өөрөө ургуулдаг болоо.

Республикын номой хэблэлэй гаргаһан хоёр ном тухай тобшохоноор эндэ хөөрэжэ үгэбэди. Манай республикын колхозникууд, МТС-үүд болон совхозуудай хүдэлмэрилэгшэдтэ, худөө ажахын мэргэжэлтэдтэ, манай аймагуудай партийна, советскэ хүдэлмэрилэгшэдтэ энэ номууд туһа хүргэхэ ёһотой.

М. Горькиин нэрэмжэтэ республиканска библиотекын библиограф Е. Добренко.

ХҮН БОЛОХО БАГАҺАА...

Мэргэжэжэ дадаhан эгээн дуратай ажалдаа хамаг hанаа зоригоо табидаг ахалагша сестра Валентина Моисеевна Трещеткина үдэр бүхэн үглөөнэй долоон часта үхибүүдэй яслида ерэнхэй байдаг. Энэ хүниие заводой эрэгтэй, эмэгтэй худэлмэришэд, илангаяа нарай үхибүүдэй эхэ, эсэгэнэр ехээр хүндэлдэг юм. Цех соо хүдэр шииран бэсынгээ хүсэ хаба гарган хүдэлмэрилжэ байхадаа, тэдэнэр үхибүүдэйнгээ түлөө сэдьхэл тэнюун ябадаг. Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай фронтнууд дээрэ хэдэн жэл ябахадаашье, фельдшер Трещеткина шархатаhан хүнүүдэй ами бэе абархын тула үдэр hүнигүй оролдон, маггаал hайшаалда хүртэжэ ябаhан юм.

Үхибүүгээ тэбэриhэн, үгы гэбэл хүтэлhэн худэлмэришэд яслиин олон сонхотой, хоёр дабхар, шулуун байшан тээшэ шэглэн ошоно. Тэдэнэй нюур шарайнь үглөөнэй наранай туяада баяраар гэрэлтэнэ. Үхибүүдтэеэ юушьеб хөөрэлдэнэ.

Саб сагаахан халат, малгай үмдэһэн Валентина Моисеевна үглөөгүүрнь термометр табижа температурыень тодорхойлон, үхибүүдые хүлеэн абана.

— Валя абгай, мэндэ амар!— гэhэн баяртай, хонгёо хүхюун хашхаралдаан удаа дараалан соностон, үхибүүд ерэжэл, ерэжэл байна.

Эндэ, Улан-Удэ городой үхибүүдэй 3-дахи яслида, 2 hараhаа 3 хүрэтэр наhанай зуу гаран үхибүүд хүмүүжүүлэгдэнэ. Тэдэнэй дүшэ гараниинь түхэреэн сүүдхээр байрлана. Энэ ясли город соогоо эгээн эрхим гэжэ тоологдодог.

Яслиин үхибүүд наhанайнгаа зэргээр гурбан группа болožо хубаарилагдан, гурбан ондоо таhалга соо байрладаг. Тиин тэдэнэй унтадаг, наададаг, эдеэлдэг газарнууд тус тустаа юм. Бидэнэр 2 hараhаа 1 жэл хүрэтэр наhатай үхибүүдэй байдаг таhалга соо оронобди.

I.

Тала бүриһөө үндэр хүреэтэй дүрбэлжэн ехэ орон дээрэ хэдэн үхибүүд харагдана. Тэдэнэй зариманиинь уруугаа, нүгөөдүүлынь өөдөө хараад хэбтэнэ, монсогорхон пүнтэгэр гараа зангидан амандаа абаашана, шүлhэеэ гоожуулна.

Олон үнгэтэй гоё hайхан нааданхайнууд үхибүүдэй орон дээгүүр зүг бүхэн тээшээ хэрээhэлүүлэн татаатай харагдана. Хүмүүжүүлэгшэ сестра Капитолина Потаповагай нааданхай гартаа барижа дуугаргахадань, гурбан hаратай, пүлсэгэр улаан хасартай Галя Шмакова толгойгоо үргэн, ехэл hонирхоhон хэбэртэй, удаан харасагаана. Юун болоо гээшэб гэжэ бодоно ха.

—Галя, Галя энээниие харана гүш?— гэжэ энеэбхилэн асуугаад, Галиин шанха дээрэнь hанжаад байhан ягаа улаан үнгэтэй модон бүмбэгые нюдэнэйнь урдуур иишэ тиишэнь ябуулхадань, басаган алдангүй гэтэн харана. Галя шүдэгүй амаяа ангайлган, хүл гар хоёроо гүзөөн дээгүүрээ абаашан нэгэдүүлээд, баяртайгаар энеэжэрхибэ. Мүн тэндэ хэбтэжэ байhан 3 hаратай, маряа ехэтэй Сережа Тарасов уруу өөдөө эрьелдэдэг. хүнүүдэй нюур шарай танидаг, мүлхеэд абадаг болонхой. Хоёр hаратай Толя Брелдин шангаар энеэжэрхидэг болоо. Найман hаратай Женя Клименко юумэнhээ бариад ябажа эхилээ.

Тус яслиие даагша Клавдия Игнатьевна Тарасова, врач Надежда Андреевна Дамбуева таhалга бүхэнөөр ябажа, хүүгэдэй байдалые адаглан, нянькануудта, хүмүүжүүлэгшэдтэ захяа заабари үгэнэ.

Саб сагаахан простынёор хушагдаhан бишыхан түмэр оронууд зүүлжээ, баруулжаа жэрылдэн табяатай, үйлсэтэн харагдана. Тэдээн дээрэ хүүгэдэй зариманиинь бүхөөр пойрсон унтажа, ашата эжынгээ амтан хүхые хүхэжэ зүүдэлhэн хэбэртэй, нюураа уршагад гүүлээд, амаяа хүдэлгэнэ. Унтаагүй заримыень нянька нэрээрэнь дуудажа, нааданхайнуудые гартань барюулна, тэдээнтэй хөөрэлдэнэ, юумэнhээ барингүй ябуулжа hургана. Унтаха сагай болоhон байгаашье hаа, энэ таhалга соо байhан хүүгэдые бултыень нэгэ хэмдэ унтуулха гээшэ тоншье бэрхэтэй юм. Эдэмнай багашуулай нэгэ ехэ булын эгээн бишыхан хүнүүдынь хаям даа. Үхибүүдтэ ехэ мээхэй Клавдия Игнатьевна уринаар энеэбхилээд, тэдэнэй нэгыень альган дээрээ үргэн эрхэлүүлнэ, аман соогоо гүбэнэн дуулана:

Дуся, аляа Дусяхан,
Дүрбэн hаратай болоолши,
Хэмдээ унтажа hурыш даа,
Хэсүү бэрхэ болыш даа.
Аба, эжын гэрэлхэн,
Арюун оронойм сэсэгхэн...

Хара хүрин үhэсэ магнай дээрээ монсойлгон уяhан, хурса нюдэтэй сагаан шарайтай басаган Елена Асеева энэ таhалга соо олон лэ бүүбэйхэнүүдые энеэдэг, hуудаг, мүлхидэг болгожо, хүлдэнь оруулжа табяа. Хүн байhанайнгаа хубида хүлөөрөө газар гэшхэhэнээ бодожо үзэхэдөө, тэдэнэр энэ энэрхы сэдьхэлтэй, илдам урин хээтэйе хожомоо hанажашье ябахал! Өөрынгөө уялга үнэн сэхээр, hайнаар дүүргэдэг байhанайнгаа түлөө энэ басаган хүндэтэй боложо, олон дахин hайшаалда хүртэhэн, шагнал абаhан байна.

Теэд нянькын ажалые амархан гэжэ хэлэхын аргагүй. Бүлэ соогоо хоёр—гурбан бага нарай үхибүүдые харууhалдаг хүнүүдшье энээниие гэршэлхэ байха. Тиихэдэ эндэ нянька хэлэндэ ороогүй олон хүүгэдые бөөмэйлхэ, хараха уялгатай ха юм!

Столдо хэдэн хүн hууна. Эдэнэр—hая hуужа байhан 7—8 hаратай бүүбэйхэнүүд. Лена абгай гартаа сагаан аршуул барижа, тэдэнэй хамар амыень аршана. Эндэ бүхы юумэнүүд ариг сэбэрээр, гоё hайханаар толотон харагдана: хана, сонхо, палааха, оро дэбдихэр, сагаан хушалтанууд, картина, зурагууд, нааданхайнууд, горшоогхонууд, сэсэгүүд—бултадаа хүнэй нюдэ баясуулна.

Нүхэр Асеева өөрынгөө группада ариг сэбэрые наринаар сахина, үхибүүдые hайнаар харууhална. Хэды бишыханшье hаа, үхибүүд юумэ ойлгодог болонхой. Тэдэнэр нянькадаа ехэ дуратайгаар ошодог юм.

II.

Хоёр дабхар байшангай дээдэ дабхарай зүүн таладань 1—2 наhанай үхибүүд байдаг юм. Томо багаараа ехэшье илгаагүй бишыхан хүнүүд хүмүүжүүлэгшээ дүхэриглэн тойрожо, газарта hууна. Хүмүүжүүлэгшэ Нина Косарева «Огонек» журнал үбдэг дээрээ табинхай, тэдээндэ гоё hайхан, олон үнгын зурагуудые харуулна, тэндэ юунэй байhаниие тайлбарилан хэлэнэ. Үхибүүдэй ухаан бодолынь hонор, нюдэниинь хорон хурса байдаг. Хүмүүжүүлэгшын хэлэhэниие тэдэнэр шэхээ табин, анхаралтайгаар шагнана. Ондоо хүнэй орожо ерээд, мэндэшэлсэхэдэ, тэдэнэр:

—Мэндэ амар,—гэжэ бултаараа шангаар харюусана.

Нэгэ хэды болоhон хойно, тэдэнэр hуурирhаа бодожо, таhалга соогуураа элдэб наадаар наадан сэнгэнэ: бүмбэгэ шэдэнэ, харайн дэбхэрэлдэн наадана, сахаригуудые мухарюулна, мундуу баатарнууд хүсэеэ туршан носолдожо, пол дээрэ дэбдеэтэй ковёр дээгүүр хүльбэрэлдэнэ.

1874 ондо өөрынгөө дүү Ольготой хамтадаа дүрбэхэн наhатай В. И. Ленинэй зогсожо байhан ехэ портрет хоёр сонхын хоорондо хадаатай харагдана.

—Энэ хэн бэ?—гэхэдэмнай.

—Ленин!—гэжэ ханын дэргэдэ наадажа байhан хэдэн үхибүүд нэгэн дуугаар харюусаба. hая хэлэндэ орожо байhан хүбүүд, басагад агууехэ хүнэй нэрэ хэлэжэ шададаг байба.

Нүгөө таhалга соо ороходомнай, олон хүбүүд, басагад жэрылдэн жагсаалаар зогсожо байба. Хүмүүжүүлэгшэ сестра Валентина Самсуева тэдээндэ захяа заабари үгэнэ. Эдэнэр hураггүй томонууд 2—3 наhатай үхибүүд гээшэ. Орожо ерэhэн хүнүүдтэй тэдэнэр дорюунаар, сэрэгэй янзаар шахуу, бүхы жагсаалаараа мэндэшэлэлдэнэ. Үнэхөөрөө ёhотойл хүнүүд болоо байна гэжэ hанамаар.

Уданшьегүй, тэдэнэр таран бутаржа, велосипед унан гүйлгэнэ, нааданхай гэрнүүдые, хүүргэнүүдые барина, эмээлтэй хүрин зээрдэ мори унаhан үхибүүдшье харагдана, басагад куклануудаа таз соо хэжэ hайса угаана. Хоёр наhанайнгаа хонгёо хоолойгоор Люда Дворникова дуулана, Саша Куликов толгойгоо өөдэнь үргэн шүлэг шангаар уншана...

Обед болоо. Үхибүүд нааданхайнуудаа орхижо, эдеэндээ оробо. Халбага табагай абяан ханхинана, эдеэ хоолой хоншуухан зохид үнэр хангална. Бүхы бэлиг шадабаряа гарган, Маша хээтэйн үхибүүдтээ бэлдэhэн олон янзын эдеэн яаhаншье амтатайб даа!

III.

—Бидэнэр үхибүүдые нялха ябахаhаань эхилэн, зүб зан абарида, болбосон байдалда hургаха, зүбөөр хубсалдаг, зүбөөр hуудаг, бэеэ ариг сэбэрээр абажа ябадаг болгохо, эгээн багаhаань эхилээд, ажалда дуратай болгон hургаха гэhэн гол зорилгые урдаа табинабди. Хүмүүжүүлгын бүхы хүдэлмэри энээндэ зорюулагдана,—гэжэ яслиие даагша Клавдия Игнатьевна Тарасова хөөрэнэ.

Зүб даа. «Хүн болохо багаhаа, хүлэг болохо унаганhаа» гэжэ бурят арадаймнай уран сэсэн оньhон үгэ hанаанда ороно. Коммунизмые ерээдүй сагта байгуулагшад эгээн балшар бага ябахаhаа эхилээд, зүб замаар хүмүүжүүлэгдэхэ, хожомоо мэргэн бэрхэ хүнүүд болохо ёhотой.

Энэ яслиие даагшаар арбан жэлэй турша дотор таhалгаряагүйгөөр хүдэлмэрилхэдөө, Клавдия Игнатьевна нилээд олон бэрхэшээлнүүдтэй дайралдаhан юм. Анхандаа багахан модон гэр соо заводой хүдэлмэришэдэй гуша хүрэхэгүй үхибүүд суглуулагдажа, ясли бии болоо hэн.

Теэд мүнөө ямар болооб? Хирпиисээр баригдаhан, олон сонхотой хоёр дабхар үргэн ута байшан гоёор шэрдэгдэhэн хашаа соо харагдана. Энэ байшангые тойрон ехэ газарта олон янзын модод, сэсэгүүд тариг данхай. Тэндэ фонтан, уhанай бассейн, элдэб түхеэрэлгэтэй наадалгын талмай, беседканууд, асфальтаар хушагдаhан харгынууд харагдана. Байшангай олон таhалга соогуур ябахадаа, тоhон шэрээр уралан зураhан гоё hайхан зурагууд, үнэтэ ковёрнууд, томо гэрэлнүүд болон элдэб янзын сэсэгүүдые харахат.

—Манай түрэлхидэй комитет муу бэшээр хүдэлмэрилдэг. Манай яслиие заводой нэгэ цех шефтээ абанхай. Өөрымнай туhалбариин ажахы мүн лэ ашаг олзо ехэтэй юм. Портредэй рама хэхэhээ эхилээд, ёлко эмхидхэхэ, үхибүүдэй бэлэгүүдые бэлдэхэ хүрэтэр түрэлхид туhалдаг,—гэжэ Клавдия Игнатьевна хөөрэнэ.

hайнаар ажаллаhанайнгаа түлөө нүхэр Тарасова олон грамотануудаар, тэрэ тоодо БМАССР-эй Верховно Совдэй Президиумэй грамотаар шагнагдаа, Улан-Удын горсоведэй депутатадааршье hунгагдаhан байгаа. Түрэлхидэй комитедэй хүдэлмэриие тэрэ өөрөө хүтэлбэрилдэг юм. Дээрэ нэрлэгдэhэн яслиин hайнаар хүдэлмэрилдэг хүнүүдэй тоодо тэрэшэлэн няньканууд Анна Потёмкина, Ульяна Пичикова, Ада Перелейвода, повар Мария Червова гэгшэдые тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

* * *

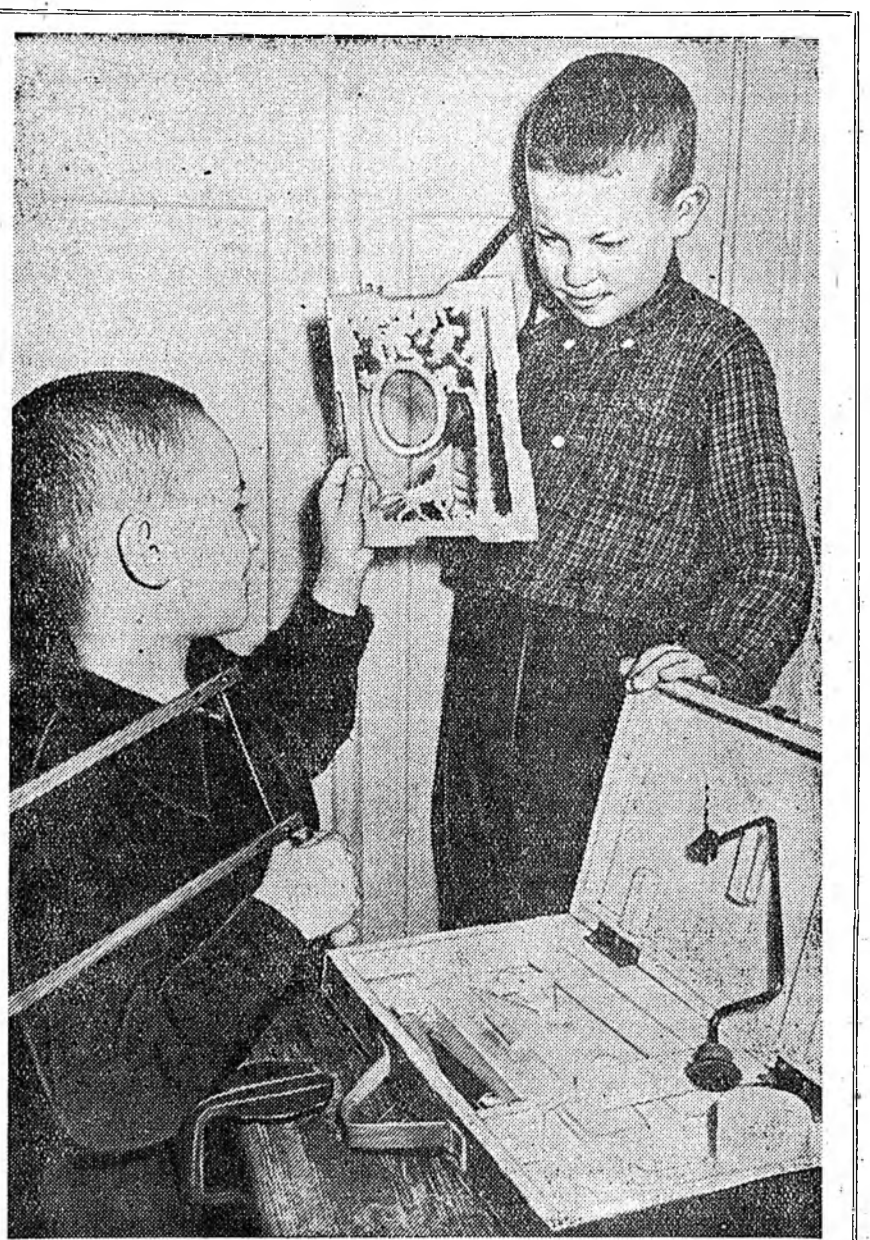
Үглөөгүүр. Зунай эхин hарын тэнгэри үүлэгүй сэлмэг, сэнхиин харагдана. Мүнөөдэр, алтай дулаан амаралтын үдэр, яслиин хашаан соо олоороо ерэhэн эрэгтэй, эмэгтэй хүнүүд баяртайгаар энеэлдэн, хоорондоо шог зугаа хөөрэлдэн, габшагайгаар ажаллана. Тэдэнэр шулуу зөөнэ, газар малтана, модо хюрөөдэнэ. Хүдэлмэришэд мүнөөдэр воскресник эмхидхээ. Амаржа байха үедөө үри бэеынгээ аша туhада ажаллан, яслида туhалаад орхиходо сэдьхэл баясаха, зориг бадарха бшуу!

...Хүбүүгээ хүтэлhэн нэгэ эхэнэр яслиhаа гаража ерээд, баяртайгаар энеэбхилэн хүнүүдтэй хөөрэлдэнэ.

—Хүбүүемни харыт. Дүрбэдэхи жэлдээ ябажа байна. Мүнөө үхибүүдэй садта ороходо болообди,—гэжэ хэлээд, гаража ошоно. «Минии хүбүүе 3 наhатай болоторнь hайнаар хүмүүжүүлhэнэй, энэрхы сэдьхэлтэй байhанай, уялгаяа үнэн сэхээр дүүргэhэнэй түлөө та нүхэдтэ: яслиие даагша К. И. Тарасовада, врач Н. А. Дамбуевада, медсестра В. М. Минучкинада, хүмүүжүүлэгшэ М. П. Неверовада, нянька И. Тарасовада эхын халуун баясхалан хүргэнэб. Карагодина»—гэhэн үгэнүүдые энэ эхэнэр яслиин дурадхалнуудай дэбтэр соо бэшээд ябаhан байгаа.

Совет оронoймнай эгээн эдир эдэ гражданинууд, гэрэлтэ коммунизмые ерээдүйдэ байгуулалсаха хүнүүд Советскэ Конституциин наран доро, парти, правительствынгаа, бүхы арадайнгаа халуун анхарал оролдолгоор хүреэлэгдэн, хэтэдээ шуумар баатарнууд болохоор иигэжэ урган хүмүүжэнэ.

Р. ЦЫДЫПОВ.

УРАН ГАРТАД. И. Денисовэй фотоэтюд.

Агитбригаданууд колхозуудаар ябана

ВЛКСМ-эй Яруунын айком ба аймгүйсэдкомой культурын таhаг хээрын хүдэлмэридэ ажаллажа байhан колхознигуудые, мүн малшадые культурна талаар hайнаар хангахын тула уранhайханай 2 агитбригада бүридхөө. hаяхан тус агитбригаданууд колхозуудаар ябажа ерээ.

Культурын таhагай агитбригада (8 хүн) Ленинэй, Маленковой нэрэмжэтэ, «Улаан Туяа» колхозуудай полевой стан, малай гүүртэнүүдээр ябажа концерт харуулhан байна.

Эгэтын Культурын байшангай агитбригада Молотовой, Сталинай нэрэмжэтэ колхозуудаар, тракторна бригадануудаар ябаа. Эдэ бригаданuудта уранhайханай концерт харуулхаhаа гадна «В. И. Ленинэй ажабайдал залуушуулда жэшээ болоно» гэhэн темээр лекци уншагдаа.

М. Яковлев.

Мэргэжэлтэй багшанарые бэлдэнэ

Багшанарай мэргэжэлые дээшэлүүлхэ институт, пединститут ба эдир технигүүдэй республиканска станци хүдөөгэй hургуулинуудта политехническэ hуралсалые эрхилхэ багшанарые бэлэдхэхэ зорилгоор 4 hарын курса эмхидхэhэн юм. Эндэ hуралсагшад ехэнхи сагаа мастерскойнуудта байлсажа, модо, түмэр дархалалгын мэргэжэл, электромонтажна хэрэг шудална. Мүн элдэб машина, түхеэрэлгэнүүдэй модель хэжэ hуранад.

Мэргэжэл, дүй дүршэл ехэтэй хүнүүд hуралсалые эрхилнэ. Жэшээлхэдэ, токарна хэрэгые ПВЗ-гэй токарь-новатор нүхэр Поздеев заана.

hуралсалай түрүүшын hарын дүнгүүд шэнэ хэрэгые шудалха хэрэгтэнь багшанарта энэ курсын ехэ туhатай байhые харуулба.

В. Тюменцев.

А. ЖАМБАЛДОРЖИЕВ

Монголой hүни

Молор тала hэбшээгээр амилнал,
Монголой hүни гайхалтай номгохон —
Шэхэндэ танилаар холоhоо дуулданал
Шэнхинэмэ абяатай манаанай хонхохон.

Огторгойн гүнзэгыhөө намда эмнижэ,
Одо мүшэд олооро яларна.
Үргэн далай ногоондо бэлшэжэ,
Үхэр малнууд ододтол тарана.

А. БАДАЕВ

Мартахагүйб...

Бишыхан городто
Бии юм үйлсэхэн,
Тиимэ борохон лэ
Тооhотой үйлсэхэн.
Томо ордоншье
Тэндэ байхагүйл.
Трамвай, автобусшье
Тэрээгүүр ябадаггүйл.
Борохон үйлсэдэ
Байдаг лэ гэрхэн.
Сэнхирхэн сонхотой
Сэбэрхэн гэрхэн.
Хажуудань мойhон
Хабартаа сэсэглэдэг,
Хангалтама үнэр
Холоhоо анхилдаг.
Хаанашье ябаа hаа,
Хэзээдэ мартахагүйб,
Үйлсээ, гэрхэнээ
Юунтэйшье агсахагүйб.
Нүхэдтээ эндэ
Наадаhаар үдөө хүм.
Эдир наhаяа
Эндэ үнгэргөө хүм.

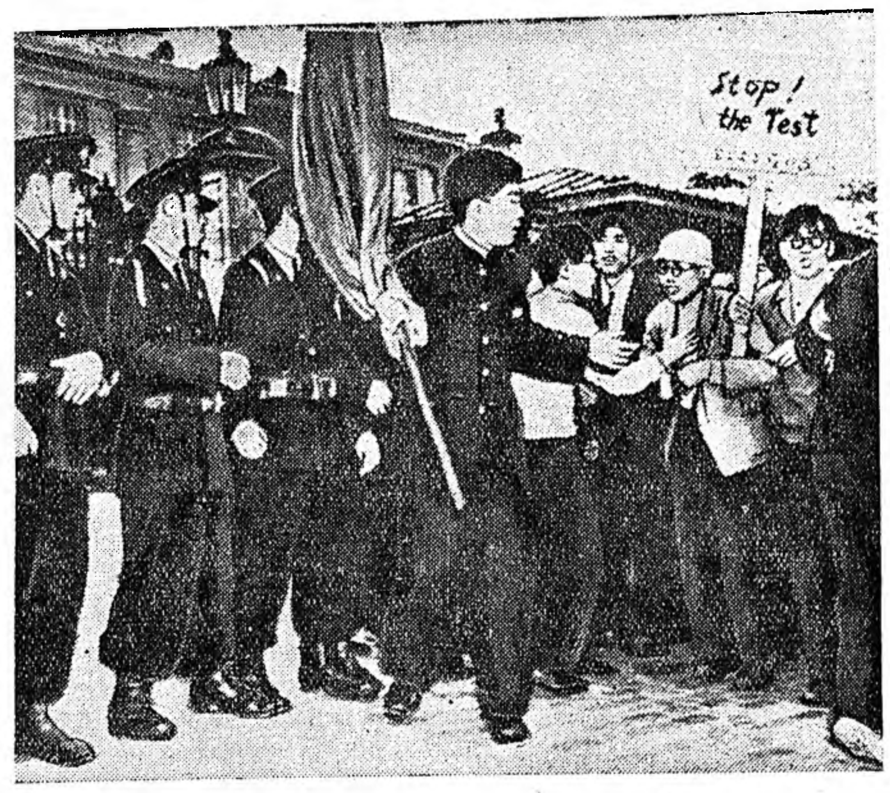
Марху ЦЫРЕНОВ

БОРОО

Ундаа хүрэhэн хөөхэйн
Уралаа хүхэн байhандал,
Аяма халуунда ангаhан
Аглаг дайдам тамшаана.

Уулын ороӣ нидхэрэн
Үүлэд нүүнэ аалихан.
Болзор хаhадаа адхарhан
Бороое юугээр сэгнэлтэйб!

Ужам тала нютагыем
Унданай дээжээр сүршэнэ.
Намар шарлаhан дайдыем
Намаа сэсэгээр нэмэринэ.

Номгон далайда Англи ядерна буу зэбсэг туршаба гэhэн мэдээсэлэй ерэхэдэ Японой арад зон ехээр зэбүүрхэн буруушаагаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Токиодо байдат Англиин посольствын хажууда суглаhан олон демонстрантнуудые полициинхид барижа байна. Атомна, водородно буу зэбсэгэй туршалгые болюулха гэhэн эрилтэтэй лозунгнуудые демонстрантнууд абажа ябана.

ТАСС-эй фотохронико.

Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй сесси нээгдээ

КОЛОМБО, июниин 10. **(ТАСС-эй тусхай корр.).** Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй сесси баяр ёhололой оршон байдалда июниин 10-да Коломбодо нээгдэбэ.

Францида правительство тогтоогдоогүй байhаар. Буржес-Монури правительство байгуулха тухай зүбшөөлөө үгэбэ

ПАРИЖ, июниин 10. (ТАСС). Радикалнуудай болон радикал-социалистнуудай республиканска партиин гэшүүн Буржес-Монури Франциин шэнэ правительство байгуулхам гэhэн зүбшөөлөө июниин 9-дэ республикын президентдэ үгөө. Энээнhээ урда правительствын уялгые саг зуура дүүргэжэ байhан Ги Моллегэй правительство тушаалhаа буулгагдаба гэжэ президент хуулита ёhоор мэдүүлээ.

Правительство байгуулха эрхэ үгэхыень июниин 12-то национальна суглаанhаа гуйхам гэжэ Буржес-Монури хэблэлэй түлөөлэгшэдтэ мэдүүлбэ.

Франци Евратом гэдэгтэ, мүн «ниитэ дэлгүүртэ» хабаадаха ёhотой гэжэ Буржес-Монури тоолодог байна гэжэ Парижай хэблэл мэдээсэнэ. Ги Моллегэй правительстводa национальна оборонын министр байхадаа, Алжирта боложо байгаа колониальна дайе, мүн Египедтэ эсэргүү хэгдэhэн добтолгые үүдхэгшэдэй нэгэн Буржес-Монури байhан байна.

Франци Тунис хоёрой харилсаан муудаба

ПАРИЖ, июниин 10. (ТАСС). Франци Тунис хоёрой харилсаан hүүлэй 10 үдэрэй туршада илангаяа муудаа гэжэ хэблэлэй мэдээсэлнүүдhээ харагдана. Франциин сэрэг болон Тунисай национальна гвардиин отрядуудай хоорондо июниин 7-до Туниста шэнэ зэбсэгтэ тулалдаанууд болоо. Али али талаhаа хүнүүд алуулhан, шархатаhан байна. Зарим ушарнуудта эдэ тулалдаанууд ёhотой дайн шэнги шангаар үнгэрhэн, мүн Франциин талаhаа бронетанкова подразделенинүүд хабаадалсаhан байна. Франциин сэрэгэйхидэй урид юушье хэлэнгүйгөөр Тунисай хүн зониие, мүн национальна гвардиие буудадаг байhан дээрэhээнь бидэ тэдэндэ харюу үгэхэ баатай болоhон байнабди гэжэ Тунисай правительствын түлөөлэгшэ Бен Яхмед пресс-конференци дээрэ хэлээ.

Июниин 9-дэ Тунисай хэдэн городуудта олон мянган зон үйлсэдэ гаража, орон доторhоо Франциин сэрэгые дары түргэн гаргаха гэhэн эрилтэ табиба.

«Тунисай бэеэ даанхай болгогдоhонhоо хойшо hайжаржа байhан Франци Тунис хоёрой харилсаан дахин муудаба» гэжэ «Юманите» газетэ тэмдэглэнэ.

Гадаадын компанинууд Пакистанда нефть бэдэрнэ

КАРАЧИ. июниин 9. (ТАСС). Пакистанай урда, мүн баруун урда нютагуудтахи 10 мянган дүрбэлжэн миль талмай дээрэ нефть бэдэрхэ эрхэ Пакистанай правительство «Сан ойл компани» гэжэ Америкын нефтиин компанида олгоод, энээн тушаа июниин 8-да тусхай договор баталаа гэжэ мэдээсэгдэнэ. Энэ договорой баталагдаhанай hүүлээр, мүнөө Пакистанда гадаадын зургаан компани, тэрэ тоодо Америкын гурбан, Англиин гурбан компани нефть бэдэржэ байна гэжэ «Таймс оф Карачи» газетэ бэшэнэ.

Иорданида байдаг Египедэй сэрэгэй атташедэ эсэргүү хорото хардалга хэгдэбэ

КАИР, июниин 10. (ТАСС). Амманда байдаг Египедэй сэрэгэй атташе подполковник Фуад Хилалайн нэрыень хухалха зорилгоор, Иорданиин засагаархид «Хусейн корольдо эсэргүү үгэсэлгэдэ хабаадалсаа» гэжэ тэрэниие хардаа.

Июниин 8-да Египедэй сэрэгэй атташедэ танигдаагүй хүн ерэжэ, «Иорданида болон король Хусейндэ эсэргүү үгэсэлгэдэ» хабаадалсагты гэжэ дурадхаhан байгаа. Иимэ дурадхал оруулхадань, Египедэй атташе тэрэ хүниие бариад табибагүй. Энэ баригдаhан хүнэй карман соо хүнүүдэй хөөрэлдөө нюусаар бэшэжэ абаха багахан аппарат олдоо гэжэ МЕН агентство мэдээсэнэ. Египедэй сэрэгэй атташейе Хусейндэ эсэргүү үгэсэлгэдэ хабаадалсаба гэжэ хардаха зорилгоор Иорданиин армиин штабай начальник генерал Хабис Маджали намайе эльгээгээ hэн гэжэ тэрэ хүн хэлээ.

Египедэй посольство энэ болоhон ушар тухай Иорданиин премьер-министрын орлогшо, гадаадын хэрэгүүдэй министр Самир Эр-Рифаи гэгшэдэ дары дуулгаад, тэрэ баригдаhан танигдаагүй хүнэй хорото ябуулга тухайгаа мэдэрhэн бэшэгыень Иорданиин засагаархидта эльгээhэн байна. Тиихэдэнь Египедэй сэрэгэй атташейе хорото ябуулгаhаа хамгаалхын орондо Самир Эр-Рифаи Египедэй хэрэгүүдээр Иорданида байдаг саг зуурын этигэмжэтые урижа, Египедэй сэрэгэй атташе болон Иерусалимда байдаг Египедэй генеральна консул Иорданиhаа гаража ошохо ёhотой гэhэн эрилтэ король табиба гэжэ мэдүүлээ.

Египедэй хэрэгүүдээр Иорданида байдаг саг зуурын этигэмжэтын Самир Эр-Рифаида ерэхэдэнь, тэрэнэй кабинет соо Иорданиин оборонын министр байhан байба гэжэ МЕН агентство мэдээсэнэ.

Египедэй сэрэгэй атташейн болон генеральна консулой ямаршье үндэhэгүйгөөр Иорданиhаа гаргагдаhандань, Египедэй олониитэ ехээр зэбүүрхэн буруушааба.

Редактор Д. Л. ЛОБСАНОВ.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора 46-32, зам. редактора—32-74, отв. секретаря— 27-37, отделов: партийной жизни, сельского хозяйства — 47-59, пропаганды и переводов — 35-14, культуры и быта, промышленности — 34-05, местной информации и писем — 24-74, корректорская — 32-67, бухгалтерия 37-32. Для междугородных переговоров — 16.

Н 00148. Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР. Зак. № 3255.